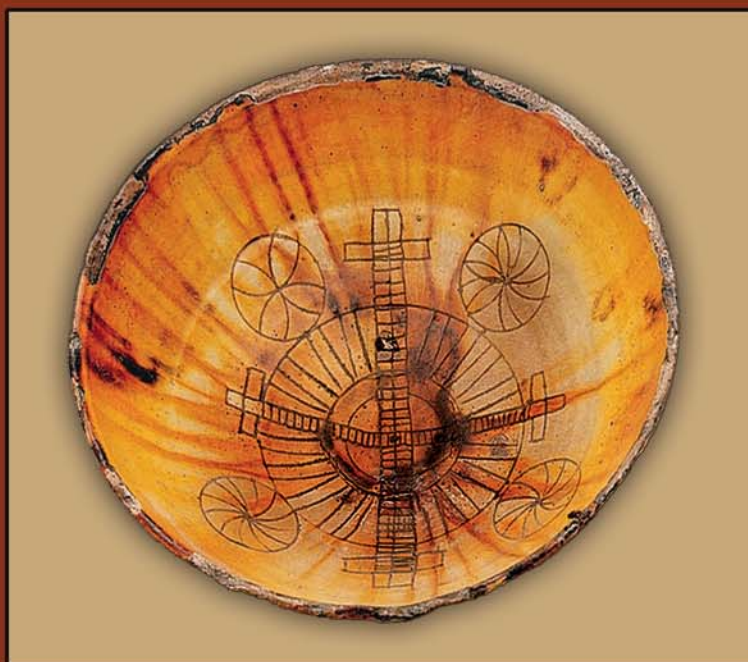

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 58 – Τεύχος 8

Ὀκτώβριος 2009

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 58

Όκτώβριος 2009

Τεύχος 8

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Είσοδικόν	3
ΚΩΝ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ	
Ή Έκκλησία ως φανέρωση τῆς Θείας Οικονομίας	4
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι. ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ	
Ό Έκκλησιολογικός καί Μυσταγωγικός Χαρακτήρας τῆς Κατήχησης	8
ΠΡΩΤ. ΠΑΥΛΟΥ ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ	
Ή Εὐχαριστία, συλλείτουργο κλήρου καί λαοῦ (β)	11
ΠΡΩΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΙΝΑΚΟΥΛΑ	
Τὰ πλούτη ποῦ περισσεύουν	13
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΘΕΡΜΟΥ	
Τὸ κήρυγμα ὡς διάλογος	17
ΠΡΕΣΒ. ΚΩΝ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια ἀποτελοῦν κηρυγματική βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ;	19
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΙΠΕΡΑΚΙ	
Έρμενεγκίντ, Βησιγότθος πρίγκηπας τῆς Ἰσπανίας	21
Έπικοινωνία	23
Βιβλιοπαρουσίαση	31
Μηνολόγιο	32

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Υπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ό Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἱ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: π. Παναγιώτης Καποδίστριας, π. Βασίλειος Θερόμος, π. Βασίλειος Καλλιακμάνης, π. Δημήτριος Κουτσούρης, π. Παῦλος Κουμαριανός καί ό κ. Παναγιώτης Ἀρ. Ὑφαντῆς. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἱ. Χατζηφώτη, Κωνσταντίνος Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Ν. Κάλτζιας, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γεναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Εικόνα ἐξωφύλλου: Φιάλη ἁγιασμοῦ, 18ος/19ος αἰ., Μονή Σίμωνος Πέτρας.

Τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» δὲν εὐθύνεται γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδιῶμα τῶν ἀρθρογράφων του.

Γιὰ πολλοὺς, ὅμως, ἡ θρησκεία εἶναι ἕνας ἀγώνας, μία ἀγωνία κι ἕνα ἄγχος. Γι' αὐτὸ πολλοὺς ἀπ' τοὺς «θρήσκους» τοὺς θεωροῦν δυστυχησμένους, γιατί βλέπουμε σὲ τί χάλια βρίσκονται. Καὶ ἔτσι εἶναι πράγματι. Γιατί ἂν δὲν καταλάβει κανεὶς τὸ βάθος τῆς θρησκείας καὶ δὲν τὴν ζήσει, ἡ θρησκεία καταντάει ἀρρώστια καὶ μάλιστα φοβερή. Τόσο φοβερή, ποὺ ὁ ἄνθρωπος χάνει τὸν ἔλεγχο τῶν πράξεών του, γίνεται ἄβουλος κι ἀνίσχυρος, ἔχει ἀγωνία κι ἄγχος καὶ φέρεται ὑπὸ κακοῦ πνεύματος (δηλ. δαιμονικῆς ἐνεργείας). Κάνει μετάνοιες, κλαίει, φωνάζει, ταπεινώνεται τάχα, κι ὅλη αὐτὴ ἡ ταπείνωση εἶναι μιὰ σατανικὴ ἐνέργεια. Ὅρισμένοι τέτοιοι ἄνθρωποι ζοῦνε τὴ θρησκεία σὰν ἕνα εἶδος κολάσεως. Μέσα στὴν ἐκκλησία κάνουν μετάνοιες, σταυρούς, λένε «εἴμαστε ἁμαρτωλοί, ἀνάξιοι», καὶ μόλις βγοῦνε ἔξω ἀρχίζουν νὰ βλασφημᾶνε τὰ θεῖα, ὅταν κάποιος λίγο τοὺς ἐνοχλήσει. Φαίνεται καθαρὰ ὅτι ὑπάρχει στὸ μέσον δαιμόνιο.

Στὴν πραγματικότητα, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία μεταβάλλει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν θεραπεύει. Ἡ κυριότερη, ὅμως, προϋπόθεση γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ καὶ νὰ διακρίνει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀλήθεια, εἶναι ἡ ταπείνωση. Ὁ ἐγωισμὸς σκοτίζει τὸ νοῦ τοῦ ἀθρώπου, τὸν μπερδεύει, τὸν ὀδηγεῖ στὴν πλάνη, στὴν αἵρεση. Εἶναι σπουδαῖο νὰ κατανοήσει ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀλήθεια.

Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου,
Βίος καὶ Λόγοι, 2η ἔκδ., Χανιά:
I.M. Χρυσοπηγῆς Χανίων, 2003, 210-211

Σεβαστοὶ πατέρες,

«Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κατὰ τοὺς Πατέρες τὸ ἐσώτατο μυστήριον τῆς ὅλης Δημιουργίας καὶ δὲν ἐξαντλεῖται ὡς ἓνα θεῖον καθίδρυμα, γιατί εἶναι προαιώνια στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου», σημειώνει ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κων. Γρηγοριάδης στὸ κείμενό του μὲ θέμα «Ἡ Ἐκκλησία ὡς φανέρωση τῆς Θείας Οἰκονομίας», τὸ ὁποῖο θὰ συνεχιστεῖ καὶ στὸ ἐπόμενο τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου».

Στὴν τακτικὴ στήλη *Πρὸς Ἐκκλησιασμό* ὁ π. Βασίλειος Καλλιακμάνης ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς διασφάλισης τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ χαρακτῆρα τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ τῆς ἐξουδετέρωσης τῶν προκαταλήψεων τῶν τελευταίων ἐτῶν ὥστε οἱ νέοι νὰ γίνουν συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ π. Παῦλος Κουμαριανὸς συνεχίζει στὸ *Λειτουργικὸ Ἐργαστήρι* τὸ θέμα τῆς σημασίας τῆς συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν στὴ Θεία Λειτουργία καὶ ὁ π. Ἀντώνιος Πινακούλας ἀναλύει τὴν παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου στὴ στήλη τῆς *Διακονίας τοῦ Λόγου*. Ὁ π. Βασίλειος Θεμερὸς ἀναλύει τὴν ἀνάγκη ὑπάρξεως «διαλόγου» μεταξὺ τοῦ λόγου τοῦ κηρύγματος καὶ τῶν ἀκροατῶν.

Μιὰ νέα στήλη ἐγκαινιάζεται στὸ περιοδικὸ ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεῦχος. Ἀποβλέπει στὸ νὰ δίνει συνοπτικὲς ἀπαντήσεις σὲ ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ στὴν Καινὴ Διαθήκη, νὰ ἀναδεικνύει ὅρους καὶ ἔννοιες τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων στὴν ἱστορικὴ καὶ θεολογικὴ τους διάσταση, καὶ νὰ ἐνημερώνει γιὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα τῶν βιβλικῶν κειμένων λαμβάνοντας ὑπόψη τὶς σύγχρονες ἐρμηνευτικὲς τάσεις καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοση. Τὶς ἀπαντήσεις θὰ συντάσσει ὁ π. Κωνσταντῖνος Παπαθανασίου. Στὸ *Συναξάρι* διαβάζουμε, ὅπως τὸν διηγεῖται ὁ κ. Γ. Πιπεράκης, τὸ βίο ἐνὸς Βησιγόθου πρίγκηπα, τοῦ Ἑρμενεγκίλντ. Στὴν *Ἐπικοινωνία* ἡ πλούσια σὲ θέματα ἀλληλογραφία μαρτυρεῖ τὴν ἀνταπόκριση τῶν ἀναγνωστῶν μας στὶς ἀνησυχίες καὶ τὶς προσπάθειές μας γιὰ τὴν κάθε φορὰ καὶ μὲ περισσότερο ἐνδιαφέρουσα ὕλη καὶ τὴν καλύτερη δομὴ τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ παρουσίαση ἐνὸς σημαντικοῦ βιβλίου καὶ τὸ *Μηνολόγιο* συμπληρώνουν τὴν ὕλη τοῦ τεύχους τοῦ Ὀκτωβρίου 2009.

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας
Διευθυντὴς Σύνταξης

ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ
Ἡ Ἐκκλησία
ὡς φανέρωση τῆς Θείας Οἰκονομίας

Κων. Γρηγοριάδη,
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

1. Τὸ μυστήριο τῆς Θείας Οἰκονομίας

Ὅταν χρησιμοποιοῦμε στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας γλῶσσα τὴν ἔκφραση: «Θεία Οἰκονομία» ἀναφερόμαστε στὶς ἐξῆς σωτηριώδεις ἀλήθειες: Ὁ Τριαδικὸς Θεὸς μὲ τὴν προαιώνια βουλή καὶ ἐπιθυμία Του συνέλαβε τὸ σχέδιο τῆς δημιουργίας τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπάρχει ὁμως διάκριση ἀνάμεσα στὴν Οὐσία καὶ τὴ βούληση τοῦ Θεοῦ. Τὸ προαιώνιο σχέδιο τῆς Δημιουργίας ἔχει τὴν αἰτία του ὄχι στὴν Οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ στὴ θέλησή Του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Δημιουργία δὲν εἶναι προαιώνιος, ἀλλὰ δημιουργήθηκε ἐν χρόνῳ καὶ μάλιστα «ἐκ τοῦ μηδενός».

Ἄφοῦ ὁ Θεὸς θέλησε προαιωνίως τὴ Δημιουργία, σημαίνει ὅτι εἶχε τὸ Λόγο του, ποῦ εἶναι τὸ Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Ὅτι ἐν αὐτῷ (=Χριστῷ) ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς... τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται καὶ αὐτός ἐστι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας» (Κολ. 1,16-18). Ἔτσι καταλαβαίνουμε ἀρχικὰ πῶς: «Κόσμου κτίσις ἐστὶν ἡ τῆς Ἐκκλησίας κατασκευή» (Γρηγόριος Νύσσης). Ἡ Ἐκκλησία (ἐκ-καλῶ) εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου κλήση ἐκ τοῦ μηδενὸς τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου στὴν ὑπαρξὴ καὶ στὴν κοινωνία τῆς ζωῆς τοῦ Ἀκτίστου Θεοῦ.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας σημειώνουν πῶς ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἐσώτατο μυστήριο τῆς ὅλης Δημιουργίας, «τό ἔσοπτρον τοῦ κάλλους τῆς Ἁγίας Τριάδος». Δὲν ἐξαντλεῖται ἀπλῶς ὡς ἓνα θεῖον Καθίδρυμα, γιὰτὶ εἶναι προαιώνια στό Πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἀποτελεῖ δὲ φανέρωση τῆς θείας Οἰκονομίας στό χρόνο καὶ τὸ χῶρο τῆς ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργίας τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὴν ἐσώτατη ἀλήθεια τῆς ὑπαρξέως του, ποῦ βρίσκεται στό Ἀρχέτυπο (=ὑπόδειγμα) τῆς «εἰκόνας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ὃς ἐστὶν ὁ Χριστός» (Κολ. 1,14). Ἐπομένως ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐκκλησιαστικὴ, ἐφ' ὅσον συνδέεται μὲ τὸν Χριστό. Ὁ Ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης σημειώνει: «Σὲ τί βρίσκεται τὸ ἀνθρώπινο μέγεθος; Ὅχι φυσικὰ στὴν ὁμοιότητά του μὲ τὸν κτιστὸ κόσμον (=βιολογικὴ ὑπαρξὴ), ἀλλὰ στὴν κατ' εἰκόνα τῆς φύσεως τοῦ κτίσαντος αὐτόν» (=Χριστοῦ).

Τὸ περιεχόμενο λοιπὸν τῆς θείας Οἰκονομίας ἔχει ἐκκλησιαστικὸ χαρακτήρα. Στὴν εἰκόνα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ βρίσκεται τὸ μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ οἰκοδεσπότης

Θεὸς νέμει (=διανέμει) τὰ τοῦ οἴκου Του, τὴν περιουσία Του μὲ τὸ μοίρασμα τῆς ἀγάπης Του σὲ ὅλα τὰ δημιουργήματα. Ἡ περί-οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ ἄκτιστες ἐνεργειές Του, ποὺ ἐξοπλίζουν καὶ τὴν τροφή, ποὺ προσφέρεται στοὺς κληρονόμους τῆς Οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ (=Ἐκκλησίας). Πρόκειται γιὰ τὴν τροφοδοσία τοῦ ἀνθρώπου μὲ «τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα» (Ἰω. 6,41).

2. Τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἱερὰ Ἱστορία

Τὴν προεικόνιση τῆς Ἐκκλησίας, ὡς οἶκον Θεοῦ (=Θεία Οἰκονομία) συναντᾶμε σὲ ὁλόκληρη τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅπως καὶ στὶς Παροιμίες τοῦ Σολομῶντος. «Ἡ Σοφία ὠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον καὶ ὑπήρτισε (= τὸν στήρξε) στύλους ἑπτὰ» (κεφ. 9,1). Ἡ Σοφία εἶναι τὸ Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ (βλ. Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας-Κων/πολη), ποὺ οἰκοδόμησε στὸν ἑαυτό Του τὴν Ἐκκλησία. Στηρίζεται δὲ στὸ μοναδικὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ποὺ προσφέρεται μὲ τὰ ἑπτὰ μυστήρια. Ὁ χορτασμὸς τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται στὴν ἐκούσια θυσία τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ στὴν προσφορά τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματός Του, ποὺ εἶναι ὁ ἀναμιγμένος οἶνος μὲ τὸ νερό. Πρόκειται γιὰ τὸ νερό, ποὺ ἐξῆλθε ἀπὸ τὴν κεντηθεῖσα πλευρὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι σχολιάζουν τὸ δύσκολο αὐτὸ κείμενο τῶν Παροιμιῶν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας: «Ἐσφαξε (=Σοφία) τὰ ἑαυτῆς θύματα (=σφαγιασθεῖς Ἀμνός), ἐκέρασεν εἰς κρατῆρα τὸν ἑαυτῆς οἶνον (=ἔνωσε τὸν οἶνο μὲ νερό) καὶ ἤτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζα» (Θεία Εὐχαριστία).

Ἡ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸ προαιώνιον μυστήριον τῆς ἐνώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ προσδοκοῦσε καὶ περιέμενε τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ. Ἡ πορεία τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ τὸν ὑπέταξε στὴ φθορὰ καὶ τὸ θάνατον. Ζητοῦσε τὴν ἀπελευθέρωσίν του, ποὺ ὅμως στηριζόταν στὴν ἐλπίδα τοῦ Πρωτευαγγελίου. Ὁ Θεὸς ὄχι μόνον δὲν ἄφησε τὸν ἄνθρωπον ὑποταγμένον στὸ θάνατον, ποὺ τὸν διάλεξε μὲ τὴν ἁμαρτία του, ἀλλὰ ἀνέλαβε ὁ ἴδιος καὶ ὑποσχέθηκε νὰ στείλῃ στὸν κόσμον τὸν ἀπόγονον τῆς Εὐας, δηλ. τὸ Χριστό, ποὺ θὰ συντρίψει τὴν ἁμαρτία καὶ τὸ θάνατον καὶ θὰ καταργήσῃ τὴ δύναμιν τοῦ διαβόλου.

Ὁ Θεὸς ἐκάλεσε τὸ λαὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν νὰ συνεργασθῇ μαζί Του γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πρόσφερε τὴ διαθήκην Του. Ἡ διαθήκη δὲν εἶναι μόνον μιὰ συμφωνία, ἀλλὰ εἶναι καὶ προσφορά τῆς περιουσίας στοὺς κληρονόμους τῆς Οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ. Ἡ διαθήκη τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὸ Νόμον, τὴν πρόνοια καὶ τὴ φροντίδα Του γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἦταν μιὰ εἰκόνα τῆς ἐνώσεως τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπον. Ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ δόθηκε «ὡς παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν» (Γαλ. 3,24), ὅπως σημειώνει ὁ Ἄπ. Παῦλος. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου δὲν καλλιτέρευε μόνον ἠθικὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν συνέδεε ὑπαρξιακὰ μὲ τὸν ἐρχόμενον Σωτῆρα καὶ ἔτσι βρισκόταν στὸ χῶρον τῆς σωτηρίας του (=εἰκόνα Ἐκκλησίας).

Ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ τοῦ Ἄπ. Παύλου εἶναι προεικόνιση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἱερὰ Ἱστορία. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη παραπέμπει στὴν Καινὴ

Διαθήκη. Ἡ συμφωνία μετὰ τὸ Δεκάλογο κλείστηκε μετὰ τὴ θυσία ποὺ πρόσφερε ὁ Μωυσῆς στὸ Θεὸ καὶ μετὰ τὸ αἷμα μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. «Ὅπου γὰρ διαθήκη ἀνάγκη φέρεσθαι θάνατον τοῦ διαθεμένου» (=ὅπου ὑπάρχει διαθήκη γιὰ νὰ ἰσχύσει εἶναι ἀνάγκη νὰ διαπιστωθεῖ ὁ Θάνατος αὐτοῦ ποὺ τὴν ἔκανε) (Ἑβρ. 9,16). Ἐδῶ προεικονίζεται ὁ ἐκούσιος θάνατος τοῦ Χριστοῦ «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας».

3. «Τὸ αἰωνίους χρόνους μυστήριον τῆς Σαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ»

Ὁ Θεάνθρωπος Κύριος φανερώνει στὸ Πρόσωπό Του τὸ προαιώνιο σχέδιο καὶ τὴ βουλή τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ δημιουργία καὶ τὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὸν ὕψιστο προορισμό του, τὴν ἔνωσή του μετὰ τὴν ἄκτιστη ζωὴ τοῦ Θεοῦ (=κατὰ χάριν θέωση τοῦ ἀνθρώπου). Ὑπόδειγμα αὐτῆς τῆς θεώσεως εἶναι τὸ προαιώνιο μυστήριο τῆς ἐνώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου μετὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση «ἀπὸ καταβολῆς κόσμου». Τόσον ἡ Ἁγία Γραφή ὅσον καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τονίζουν αὐτὴ τὴν προαιώνια καὶ σωτηριώδη ἀλήθεια, ποὺ ἐκφράζει τὸ θεμέλιο, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς δημιουργίας (ὕλική κτίση-ἄνθρωπος). Ὁ ἀπ. Πέτρος ὑπογραμμίζει: «ἐλυτρώθητε τιμῷ αἵματι ὡς ἁμνοῦ ἁμώμου καὶ ἁσπίλου Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων» (Α' Πέτρ. 1,19). Καὶ ὁ Ἀπ. Παῦλος: «Τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος ἡμᾶς κλήσει ἀγία κατ' ἰδίαν πρόθεσιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Τιμ. 1,9-10).

Ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς τονίζει ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὴν κτίση καὶ ἀπετύπωσε στὰ δημιουργήματά Του τὴν προαιώνιο βουλή Του ποὺ ἦταν: Νὰ συζευχθεῖ ὁ Θεὸς Λόγος ἀτρέπτως μετὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση διὰ τῆς ἀληθοῦς καὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως, ὥστε νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπο «κατὰ χάριν Θεόν» μετὰ τὴν ἐν Χριστῷ ἔνωσή του (πρὸς Θαλάσσιον). Ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀποκαλύπτει τὴν προαιώνιο βουλή τοῦ Θεοῦ-Πατρός, τὸν ἐνδότετο πυθμένα τῆς Πατρικῆς ἀγαθότητος, τὸ τέλος (=τὴν τελείωση τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τὸν ἔσχατον προορισμό του) αὐτοῦ ἐν Ἐαυτῷ (=Χριστῷ). Γιατὶ γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ ἀπὸ Αὐτὸν καὶ δι' Αὐτοῦ ὅλοι οἱ αἰῶνες καὶ τὰ δημιουργήματα ἔλαβαν τὴν ἀρχή, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀλοκλήρωσή τους.

Τὸ μυστήριο τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸ Θεὸ εἶναι μιὰ ἀποδοχὴ καὶ ἀπάντηση τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἔνωση, ποὺ ὁ Θεὸς Λόγος πραγματοποίησε «πρὸ καταβολῆς κόσμου» μετὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Αὐτὴ τὴν ἀπρόσιτη γιὰ μᾶς ἀλήθεια ὑπογραμμίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὅταν σημειώνει: «Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν Χριστῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἁμώμους κατενώπιον αὐτοῦ προορίσας ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 1,3-5). Ὁ Θεὸς μᾶς διάλεξε πρὶν ἀκόμη δημιουργηθῶμε στὸ Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ὡς παιδιὰ τοῦ Θεοῦ Πατρός, γιὰτὶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ Ἀρχέτυπη εἰκόνα μας. Στὸ Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ εἴμαστε ὅλοι τοποθετημένοι πρὶν ἀπὸ τὴ δημιουργία ἐνώπιόν Του, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος εἶναι ὁ Παράκλητος καὶ ὁ Μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων (Α' Τιμ. 2,5).

Ἡ ἀπεικόνιση τοῦ Χριστοῦ στήν ὑπαρξή μας εἶναι ὀλοκληρωμένη καί τελειωμένη μέ τήν παρουσία της καί δέν μᾶς ἔχει δοθεῖ μόνο μερικῶς καί τιμητικῶς. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας λέγουν: «Δέν ὑπάρχει χάρισμα τοῦ Θεοῦ μὴ πεπληρωμένο (ὀλοκληρωμένο). Ὁ Θεὸς εἶναι τέλειος καί ὅ,τι χαρίζει εἶναι τέλειο. Κτίζει τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, γιὰτὶ εἶναι ἡ πληρότητα τῆς ἀγαθότητος. Δέν προσφέρει στὸν ἄνθρωπο τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης Του ἡμιτελῶς, ἀλλὰ τὴν χορηγεῖ στήν τελειότητα τῆς ἀγαθότητος μέ “τὴν κατ’ εἰκόνα Θεοῦ” δημιουργία μας» (Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς-Γρηγόριος Νύσσης). Ἐλλωστε στὴ Θεία Εὐχαριστία οἱ ἄνθρωποι τρέφονται μέ τὸν οὐράνιο Ἄρτο, ποὺ γιὰ νὰ μοιρασθεῖ σὲ ὅλους «τεμαχίζεται», ἀλλὰ δέν διασπαιρεῖται, ἐσθίεται (τρώγεται), ἀλλὰ δέν δαπανᾶται (ἐλαττώνεται) καί ἀγιάζει ὅλους τοὺς μετέχοντας. Γι’ αὐτὸ καί σ’ ἓναν μόνο Μαργαρίτη τῆς Θείας Κοινωνίας βρῖσκεται ὀλόκληρος ὁ Χριστός.

Αὐτὰ τὰ ὀλοκληρωμένα χαρίσματα τοῦ Θεοῦ προσφέρονται, ἀλλὰ δέν ἐπιβάλλονται στὸν ἄνθρωπο. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὴν ἐμπειρία τους εἶναι ἡ σωστὴ λειτουργία τοῦ αὐτεξουσίου του. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι διαφανής, ἀνοιχτὸς στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τότε τὴν ἀποδέχεται καί τὴν προσφέρει σὲ ὅλους μέσα ἀπὸ τὴ διακονία καί τὴ θυσία τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὅσο περισσότερο ἀγωνίζεται πνευματικῶς ὁ ἄνθρωπος μέ αὐτὸ τὸν τρόπο, τόσο καί μεγαλώνει ἡ ἐμπειρία του, γιὰ τὴν ὀλοκληρωμένη διακονία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ διὰ τῆς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγάπης. Ὁ ἀγὼνας αὐτὸς διαρκεῖ σὲ ὀλόκληρη τὴν ἐπίγεια πορεία τοῦ ἀνθρώπου καί δέν στηρίζεται στὸν αὐτόνομο καί ἐγωτικὸ ἑαυτό του (=ἄμαρτια), ἀλλὰ «παραδίδει ἀδιάκοπα πᾶσαν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστῶ τῷ Θεῶ».

Σ’ αὐτὸ τὸ χῶρο τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας ἀναπτύσσεται σωστὰ καί ἀνδρουῖται ἡ ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου. Στὴ μελλοντικὴ ἐπίγεια πορεία τοῦ ὁ ἀνθρώπος φθάνει στὸ σημεῖο νὰ μεταποιήσῃ τὸ «κατ’ εἰκόνα Θεοῦ» πρόσωπό του (ὑπόσταση) σὲ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ σημαίνει πῶς ὁ ἄνθρωπος μέσα ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωμένη ὑπαρξὴ του δέν φανερώνει ἀποκλειστικὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ τὸ Ἄρχετυπο τοῦ Χριστοῦ. «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. 2,20). Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα παρουσιάζεται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας στὰ Πρόσωπα τῆς Παναγίας καί ὄλων τῶν Ἁγίων. Εἶναι ἡ πραγμάτωση τοῦ ὑψίστου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου: ἡ μετοχή του στήν Ἄκτιστη ζωὴ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Ὁ Ἐκκλησιολογικὸς καὶ Μυσταγωγικὸς Χαρακτήρας τῆς Κατήχησης

Πρωτ. Βασιλείου Ἰ. Καλλιακμάνη,
Καθηγητοῦ Θεολογίας Α.Π.Θ.

ΕΓΙΝΕ φανερὸ σὲ προηγούμενα τεύχη τοῦ Ἐφημερίου ὅτι παρὰ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα παρουσιάσθηκαν κατὰ τὴ λειτουργία τοῦ κατηχητικοῦ σχολείου, ὑπάρχει ἀνάγκη κατήχησης καὶ μύησης τῆς νέας γενιᾶς στὸ μυστήριο τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Πῶς ὅμως θὰ ξεπερασθεῖ ἡ κρίση καὶ θὰ ἐμπνευσθοῦν οἱ νέοι νὰ γίνουν συνειδητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας; Πῶς θὰ ἐξουδετερωθοῦν οἱ προκαταλήψεις τῶν τελευταίων χρόνων, θὰ προσλάβει ἡ κατήχηση θετικὸ νόημα καὶ θὰ ἀποκτήσει τὴν ποιότητα καὶ τὸ περιεχόμενο ποὺ εἶχε σὲ λαμπρὲς περιόδους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας; Πῶς θὰ διασφαλισθεῖ ὁ ἐκκλησιολογικὸς της χαρακτήρας;

Ὅσα ἀκολουθοῦν δὲν ἐξαντλοῦν τὸ θέμα, οὔτε λύνουν διὰ μιᾶς τὸ πρόβλημα, ἀλλὰ συμβάλλουν στὴν πνευματικὴ μας ἀφύπνιση ὡς ποιμένων τῶν ἐνοριῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουμε μεγάλη εὐθύνη γιὰ τὰ παιδιά ποὺ ἐκκλησιάζουμε, βαπτίζουμε καὶ μυρώνουμε καὶ χρειάζεται νὰ ἀγρυπνοῦμε γι' αὐτὰ «ὡς λόγον ἀποδώσαντες» (Ἐβρ. 13,17).

1. Νὰ ἐνταχθεῖ ὁ θεσμὸς τῶν κατηχητικῶν στὴν ἐνορία. Ὅλες οἱ δραστηριότητες τῆς κατήχησης χρειάζεται νὰ εἶναι ἐνταγμένες στὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς

τοπικῆς Ἐκκλησίας. Δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργοῦν στὸ περιθώριο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μὲ τὴν ἀνοχή τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐφημερίου, ἀλλὰ μὲ τὴν ὀλόθυμη συμπαράσταση καὶ εὐλογία τους. Εἶναι ἀνάγκη σὲ κάθε ἐνορία ἢ καὶ διενοριακὰ ὑπεύθυνοι κληρικοὶ νὰ συντονίζουν τὴν ὅλη προσπάθεια. Νὰ συνεργάζονται καὶ νὰ δραστηριοποιοῦν λαϊκὰ στελέχη ἀξιοποιώντας κάθε εὐκαιρία γιὰ τὴν ἐπιμόρφωση καὶ τὴν πνευματικὴ τους καλλιέργεια. Κέντρο καὶ σημεῖο ἀναφορᾶς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ὁ ἐνοριακὸς ναός. Αἵθουσες, πνευματικὰ κέντρα καὶ ἐντευκτήρια δικαιώνουν τὴν ὑπαρξή τους μόνον ὅταν λειτουργοῦν ὡς «πρόναος» καὶ ὀδηγοῦν στὸν κυρίως ναό. Κι αὐτὸ εἶναι σημαντικὸ, διότι ὁ ναός, ὁ ὁποῖος στὴ λαϊκὴ παράδοση ταυτίζεται μὲ τὴν Ἐκκλησία, εἶναι ὁ φυσικὸς χώρος μύησης στὸ «μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον» (Α' Τιμ. 3,16). Κι ἐκεῖ ὑπάρχουν ὅλα τὰ παραδοσιακὰ ἐποπτικὰ μέσα γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἐγχειρήματος.

2. Ἡ κατήχηση ἔχει μυσταγωγικὸ χαρακτήρα. Σταδιακὰ ὁ κατηχούμενος εἰσάγεται στὴν ἐνορία, γιὰ νὰ μνηθεῖ στὴν πίστη καὶ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας. Νὰ ἀποκτήσει μαθητεύοντας καὶ ἐμπειρικὰ ὀρθόδοξη δογματικὴ συνεί-

δηση και ἐκκλησιαστικό φρόνημα. Ἡ μύηση στό ὀρθόδοξο δογματικό πλοῦτο και ἡ προσωπική γεύση τῆς πίστεως ὀδηγοῦν στήν κενωτική και ἀνυπόκριτη ἀγάπη, πού ἀποτελεῖ μίμηση τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι δημιουργοῦνται οἱ κατάλληλες προϋποθέσεις γιά τήν ὀρθή κατανόηση τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πού δὲν αὐτονομεῖται ἀπό τή λατρεύουσα κοινότητα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι γνωστό ὅτι σέ παλαιότερες ἐποχές οἱ χριστιανοὶ ἀσχολοῦνταν περισσότερο μέ τὸ περιεχόμενο τῆς πίστεως. Συχνά χωρὶς διάκριση βέβαια, γι' αὐτὸ και οἱ Πατέρες καυτηρίαζαν τὴ συνήθεια νὰ γίνεται λόγος γιά ὑψηλές θεολογικὲς ἀλήθειες σέ ἀγοραῖους χώρους και χωρὶς τὶς ἀνάλογες προϋποθέσεις.

3. Ἡ εἰσαγωγή στήν πίστη και τὸ δόγμα συνεπάγεται μύηση και στό ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτοδικαιωτικό, αὐτάρεσκο και ὑποκριτικό. Τὸ ὀρθόδοξο ἦθος δὲν μπορεῖ νὰ σχετίζεται ἀπλῶς μέ ἕναν ἐξωτερικὸ ἠθικὸ και τυποποιημένο φρονηματισμό. Εἶναι ἦθος ἀσκητικὸ και εὐχαριστιακό, ἦθος ταπεινώσεως και «συντετριμμένης καρδίας». Ἄν μᾶς ἀπορρίπτουν ὡς κληρικούς και ὡς κατηχητὲς σήμερα οἱ νέοι ἄνθρωποι, εἶναι διότι δὲν ἀντέχουν τὴν ὑποκρισία μας, τὴν ὁποία μέ τόση δριμύτητα ἀπέριψε ὁ Χριστὸς στὰ πρόσωπα τῶν γραμματέων και τῶν Φαρισαίων (βλ. Ματθ. 23,13 κ.ἐ). Ἡ Ἐκκλησία ὡς χώρος φανερώσεως τῆς Χάριτος, ἀλλὰ και ὡς θεανθρώπινος θεσμός, δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει ἀπλῶς κάποια θρησκευτικὴ ἰδεολογικὴ κάλυψη σέ ἐπιφανειακὰ θρησκευόμενους ἀνθρώπους. Ἡ Ὄρθόδοξη Ἐκκλησία διασώζει τὴν ὀρθή πίστη γιά τὸ πρόσωπο

τοῦ Χριστοῦ και καλεῖ σέ προσωπικὴ και βιωματικὴ προσέγγισή της. Ἡ ὀρθή πίστη ὀδηγεῖ στήν νηπτικὴ ἄσκηση, τὴν ἔμπρακτη μετάνοια, τὴν χαρισματικὴ προσευχή, ἀλλὰ και τὴν «οὐ ζητοῦσα τὰ ἑαυτῆς» ἀγάπη (βλ. Α' Κορ. 13,5).

4. Δὲν μπορεῖ ἡ κατήχηση νὰ εἶναι ὀρθόδοξη, ἐὰν δὲν εἰσάγει τοὺς κατηχουμένους στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ λειτουργικὸς χρόνος μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει πρότυπο πρόγραμμα γιά τὴν ἐνοριακὴ κατήχηση τῶν παιδιῶν και τῶν νέων. Εἶναι ἀδιανόητο τὶς ἡμέρες τῶν μεγάλων ἑορτῶν νὰ κλείνουν τὰ κατηχητικὰ ὅπως τὰ δημόσια σχολεῖα. Τότε ἀκριβῶς χρειάζεται περισσότερη δραστηριοποίηση τοῦ ἐνοριακοῦ θεσμοῦ, προκειμένου νὰ ὑποδεχθεῖ τὰ νέα μέλη του. Διότι, πρῶτον ὑπάρχει ἐλεύθερος χρόνος γιά τὰ παιδιά -πράγμα σπάνιο στὶς μέρες μας-, και δεύτερον ἡ ἐνοριακὴ κατήχηση ἀποσυνδέεται ἀπὸ τὴ σχολικὴ ἀτμόσφαιρα και προσλαμβάνει ἐορταστικὸ και καθολικὸ χαρακτήρα. Ἀπὸ τὴν ἐνορία δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκλεισθεῖ κανεὶς και μάλιστα ὅταν εἶναι βαπτισμένος στό ὄνομα τῆς Παναγίας Τριάδος. Τὰ παιδιά μπορεῖ νὰ μᾶς ἀπορρίψουν ὡς πνευματικούς πατέρες και ὡς κληρικούς, ἐμεῖς δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ἀπορρίψουμε ποτέ, δὲν μποροῦμε νὰ ἀποποιηθοῦμε τὴν πατρικὴ μας ιδιότητα. Νὰ ὑπενθυμίσουμε στό σημεῖο αὐτὸ παρενθετικά μία δήλωση τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου τὸν περυσινὸ Δεκέμβριο μέ ἀφορμὴ τὰ γεγονότα στό κέντρο τῆς Ἀθήνας. Ὅταν οἱ δημοσιογράφοι τὸν ρώτησαν πῶς αἰσθάνεται μετὰ τὸ φόνου τοῦ δεκαπεντάχρονου Ἀλέξη ἀπάντησε: «Ὅπως αἰσθάνεται ἕνας πατέρας ὅταν τὸ ἕνα παι-

δί του σκοτώσει τὸ ἄλλο». Ἡ δήλωση αὐτή, ποὺ πέρασε ἀπαρατήρητη, μᾶς θυμίζει τὰ ἀπεριόριστα ὄρια τῆς πατρικῆς ἀγάπης. Ὁ πνευματικὸς πατέρας βλέπει μὲ ἀγάπη καὶ στοργὴ τόσο τὰ φρόνιμα ὅσο καὶ τὰ ἀνυπότακτα παιδιὰ του.

5. Τὸ διάστημα πρὶν καὶ μετὰ τὶς ἐορτὲς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει εὐκαιρία, ὄχι μόνο μύησης ἀλλὰ καὶ ἐμπειρικῆς βίωσης τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Ἀξιοποιεῖται μὲ τὸν καλύτερο τρόπο ὁ ἐλεύθερος χρόνος τῶν παιδιῶν, ποὺ ἐντάσσονται στὴν προεόρτια καὶ μεθεόρτια ἐορταστικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ εἶναι φυσικὸ κατὰ τὶς περιόδους αὐτὲς νὰ ἀποδέχονται πιὸ εὐκόλα τὸ σωστικὸ καὶ λυτρωτικὸ μήνυμα τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἀγάπης.

Ἄνάλογη εὐκαιρία ἀποτελεῖ ἡ ἐορτὴ τοῦ ἁγίου τῆς ἐνορίας, λ.χ. τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἁγίου Νεκταρίου ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν ἁγίων πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων ἔχουν κτισθεῖ περικαλλεῖς ναοὶ καὶ ταπεινὰ ἐξωκλήσια. Αὐτονόητο εἶναι ὅτι κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν ἐορτῶν αὐτῶν θὰ δίδεται ἰδιαίτερη βαρύτητα ἀπὸ τὴν ἐνορίαν στὴν ὑποδοχὴ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων καὶ θὰ τοὺς παρέχονται λατρευτικὲς καὶ ἄλλες εὐκαιρίες συνάντησης καὶ ἐπικοινωνίας μαζί τους, καθὼς καὶ προετοιμασία γιὰ μετοχὴ στὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Μέσω τῆς παιδαγωγικῆς καὶ μορφωτικῆς ἀξίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐορτολογίου, μποροῦν νὰ οἰκειωθοῦν τὰ παιδιὰ τὸ μυστήριο τῆς πίστεως. Ἔτσι ἀρχίζουν νὰ εἰσάγονται στὸ χῶρο καὶ τὸ χρόνο τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ γνωρίζουν τὰ κατεξοχὴν πρόσωπα τῆς

Ἐκκλησίας, ποὺ εἶναι ὁ Κύριος, ἡ Παναγία καὶ οἱ ἅγιοί της.

6. Ἡ εἰσαγωγή στὴ λατρεία συνεπάγεται καὶ εἰσαγωγή στὴν τέχνη τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι τέχνη λειτουργικῆ, παιδαγωγικῆ καὶ ἀναγωγικῆ. Ἡ ναοδομία, ἡ ἀγιογραφία, ἡ μικροτεχνία, ἡ ξυλογλυπτικὴ, ἡ γλυπτικὴ, τὸ κέντημα, ἡ ἀργυροχοΐα, ἡ καλλιγραφία καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ὑπουργοῦν τὸ μυστήριο τῆς πίστεως. Ἡ οἰκείωση μὲ τὸν πλοῦτο τῶν ἀληθειῶν ποὺ κρύπτονται σὲ κάθε παραδοσιακὸ βυζαντινὸ ναὸ ἀποτελεῖ ὑπόθεση ζωῆς καὶ ἀπαιτεῖ διὰ βίου μαθητεία. Ὁ μακαριστὸς Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης χαρακτήριζε τοὺς βυζαντινοὺς ναοὺς τῆς Θεσσαλονίκης «μεγάλα σχολεῖα», στὰ ὁποία δὲν τοῦ ἔφθανε μία ζωὴ γιὰ νὰ περατώσει τὶς σπουδὲς του!

Ὁ ναὸς εἶναι χῶρος ἁγιασμοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ χῶρος ἀνάπτυξης τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐνὸς πολιτισμοῦ ποὺ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ὑψηλὴ καλλιτεχνικὴ ἔμπνευση καὶ ἔκφραση ἀλλὰ καὶ πρόταση γιὰ ἐσωτερικὴ μεταμόρφωση καὶ ἀνακαίνιση. Γι' αὐτὸ καὶ στὴ μακραίωνη παράδοση ὁ λαὸς ταύτισε τοὺς ναοὺς τῶν ἁγίων μὲ τὴν Ἐκκλησία, ἀφοῦ αὐτοὶ ὑπῆρξαν κέντρα λατρευτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς.

Τέλος, τὸ ἀναλόγιο τοῦ ναοῦ, ποὺ λειτουργεῖ ὡς παραδοσιακὸς χῶρος ἐπαφῆς τῶν ἀνθρώπων μὲ τὰ κείμενα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν πλαισιώνεται ἀπὸ παιδιὰ. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, ἱεροφάλτες καὶ ἰδιαίτερα οἱ προϊστάμενοι τῶν ναῶν ἔχουν μεγάλη εὐθύνη.

Ἡ Εὐχαριστία, συλλειτουργο κλήρου καὶ λαοῦ (β')

Πρωτοπρ. Παύλου Κουμαριανοῦ,
Δρος Θεολογίας

ΛΟΙΠΟΝ ὅλοι ἔχουν ἀνάγκη ὅλους ὄχι συναισθηματικά ἢ ψυχολογικά, ἀλλὰ ὄντολογικά: γιὰ νὰ εἶμαι μέλος τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νὰ εἶμαι συνδεδεμένος μὲ τὰ ἄλλα μέλη τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ ἔχω κάποιο χάρισμα, κάποιο διακόνημα, κάποιο ἱερατικό “ἄξίωμα” πρέπει τὸ ἄξιμά μου νὰ συμπληρώνει ἄλλα καὶ νὰ συμπληρώνεται ἀπὸ ἄλλα “ἄξιωματα”.

Ἐδῶ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας ὡς οἰκοδομῆς, τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ ὁ ἀπ. Παῦλος, καὶ οἱ προεκτάσεις ποὺ ἔχει αὐτὴ ἡ εἰκόνα. Ἡ Ἐκκλησία παρομοιάζεται ὡς κτίριο καὶ τὰ μέλη της ὡς οἱ πέτρες ποὺ ἀπαρτίζουν αὐτὸ τὸ κτίριο. Ὁ θεμέλιος λίθος εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ κάθε πιστὸς εἶναι μία πέτρα σ’ αὐτὸ τὸ κτίριο. Τὸ κτίριο δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ μία πέτρα, ἀλλὰ ἀπὸ πολλές. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἔχει σημασία εἶναι ὅτι ἡ κάθε πέτρα στηρίζεται ἐπάνω σὲ μιὰ ἄλλη γιὰ νὰ στηριχθεῖ τελικὰ ἐπάνω στὸν θεμέλιο λίθο, τὸν Χριστό. Ἡ σχέση μας μὲ τὸν Θεό, μπορεῖ μὲν νὰ εἶναι ἄμεση καὶ προσωπική, ἀλλὰ ἐξαρτᾶται καὶ προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν σχέση μας μὲ τοὺς ἄλλους: γιὰ νὰ στηθεῖ τὸ οἰκοδόμημα, δὲν ἀρκεῖ οἱ πέτρες νὰ στηρίζονται στὸν θεμέλιο λίθο ἀλλὰ πρέπει νὰ στηρίζονται καὶ νὰ ἀκουμποῦν

ἀρμονικὰ καὶ ἡ μία στὴν ἄλλη. Καὶ αὐτό, βέβαια, ἰσχύει καὶ γιὰ μᾶς τοὺς κληρικούς. Καὶ πάλι ἐδῶ θὰ ἀκούσουμε χαρακτηριστικὰ τὴ φωνὴ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου:

«...Ἐν ταῖς εὐχαῖς δὲ πολὺ τὸν λαὸν ἴδοι τις ἂν συνεισφέροντα... Καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἐνεργουμένων, ὑπὲρ τῶν ἐν μετανοίᾳ, κοιναὶ καὶ παρὰ τοῦ Ἱερέως καὶ παρ’ αὐτῶν γίνονται εὐχαί, καὶ πάντες μίαν λέγουσιν εὐχὴν, εὐχὴν τοῦ ἐλέους γέμουσαν... Ἐπ’ αὐτῶν πάλιν τῶν φρικωδεστάτων μυστηρίων ἐπεύχεται ὁ Ἱερεὺς τῷ Λαῷ, ἐπεύχεται καὶ ὁ Λαὸς τῷ Ἱερεῖ· τὸ γάρ, Μετὰ τοῦ πνεύματός σου, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τοῦτο...» (Εἰς τὴν Β’ πρὸς Κορ. ὁμ. 18, 3, PG 61, 527). Καὶ ὁ Καβάσιλας συμπληρώνει: «καὶ αὐτοὶ δὲ τὰ ὑπὲρ τοῦ Ἱερέως εὐχόμενοι “καὶ τῷ πνεύματί σου” πρὸς αὐτὸν ἀποκρίνονται κατὰ τὴν εὐχεσθαι ὑπὲρ ἀλλήλων κελεύουσαν ἐντολήν». (Καβάσιλα, Εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν 27, 3). Δὲν εἴμαστε λοιπὸν μόνον ἐμεῖς ποὺ εὐλογοῦμε τὸν Λαό, ἀλλὰ καὶ ὁ Λαὸς εὐχεται γιὰ ἐμᾶς καὶ “εὐλογεῖ” ἐμᾶς.

Κατὰ συνέπειαν ἡ συλλειτουργία Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν εἶναι συνθήκη ἀπόλυτα ἀναγκαία γιὰ τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων. Ὁ Λαὸς δὲν εἶναι παρὼν στὰ Μυστήρια καὶ τὶς Ἱερὲς Ἀκολουθίες

ἀπλῶς ὡς θεατῆς ἢ ἀκροατῆς, οὔτε μόνον ὡς παθητικὸς ἀποδέκτης εὐλογιῶν ἐκ μέρους τοῦ κλήρου, ἀλλὰ παρίσταται ὡς συντελεστής καὶ συμμετόχος τῶν Ἱερατικῶν μας πράξεων καὶ ὡς ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς δικῆς μας ἐπικοινωνίας μετὰ τὸν Θεό: «ἔστηκεν ὁ Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τὴν πάντων εὐχὴν ἀναφέρων...» (*Εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους*, ὁμ. 15,4) καὶ «πᾶς ὁ Λαὸς παριστάμενος ἔξω τοῦ ἀδύτου συμπονεῖ καὶ συμπροσεύχεται

τῷ Ἱερεῖ...» (Ἁγίου Σαμωνᾶ Γάζης, *Διάλεξις πρὸς Ἀχμέδ τὸν Σαρακηνόν*, PG 120, 825 C)! Καὶ συμπληρώνει ὁ Καβάσιλας: «Προτρέπεται δὲ ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν εὐχὴν τὸν Λαόν... ἵνα ἡ αὐτοῦ δέησις πολὺ ἰσχύη, καθάπερ ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος εἶπεν· ἐνεργεῖται γὰρ ἡ δέησις τοῦ δικαίου ὅταν κάκεινοι πάντες, ὑπὲρ ὧν ἡ δέησις, τὰ παρ' ἑαυτῶν εἰσφέρωσιν ἅπαντα...» (Καβάσιλα, *Εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν*, 13,5).

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Τὰ πλούτη ποῦ περισσεύουν

Πρωτ. Ἀντωνίου Πινακούλα,
ἐφημ. Ἱ.Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου, Ἱ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν

Α. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- 1 Ἡ θέση τῆς Κυριακῆς στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔτος
2. Περίληψη τῆς περικοπῆς
3. Ἀναγγελία τοῦ θέματος μὲ τονισμό τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ποῦ ἀφοροῦν στὸ θέμα

1 Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀκούσαμε σήμε-
ρα στὸ εὐαγγέλιο τὴν παραβολὴ ποῦ
εἶπε ὁ Χριστὸς γιὰ τὸν ἄφρονα πλούσιο.
Τὴν ξέρουμε ὅλοι αὐτὴ τὴν παραβολή,
ἀφοῦ ἀνήκει στίς περικοπές ἀπὸ τὸν
εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ ποῦ ἀρχίσαμε νὰ τὶς
διαβάζουμε ἀπὸ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου.

2 Πρόκειται γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνον
ποῦ ὅταν εἶδε τὰ χωράφια του νὰ
εἶναι γεμάτα καρποὺς καὶ ὅτι θὰ τοῦ
ἀπέδιδαν εἰσοδήματα μεγάλα, σκέφτηκε
νὰ γκρεμίσει τὶς ἀποθήκες του καὶ νὰ
οἰκοδομήσει μεγαλύτερες. Νὰ βάλει
ἐκεῖ τὰ γεννήματά του νὰ τὰ ἔχει γιὰ τὸ
μέλλον, νὰ ἐξασφαλιστεῖ, νὰ μὴν κινδυ-
νεύει ἀπὸ τὴν ἀνέχεια καὶ νὰ ζεῖ εὐτυχι-
σμένος. Ἀλλὰ τὸ ἴδιο βράδυ ἄκουσε τὸν
Θεὸ νὰ τοῦ λέει: «Ἀπόψε πεθαίνεις.
Αὐτὰ ποῦ ἐτοίμασες σὲ ποιόν θὰ ἀνή-
κουν;».

3 Ἐχει ὅμως σημασία νὰ ξέρουμε πό-
τε καὶ γιὰ ποῖό λόγο εἶπε αὐτὴν τὴν
παραβολὴ ὁ Χριστὸς. Μᾶς λέει ὁ εὐαγ-
γελιστὴς Λουκᾶς ὅτι εἶχαν συγκεντρωθεῖ

πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι γιὰ νὰ τὸν ἀ-
κούσουν. Τόσοι πολλοὶ ποῦ πατοῦσε ὁ
ἕνας τὸν ἄλλον. Μέσα ἀπ' αὐτὸν τὸν συγ-
κεντρωμένο κόσμο κάποιος σηκώθηκε καὶ
παρακάλεσε τὸν Χριστὸ νὰ τὸν βοηθήσει
νὰ πείσει τὸν ἀδελφό του νὰ μοιράσουν
τὴν πατρικὴ περιουσία. «Πὲς στὸν ἀδελ-
φό μου νὰ μοιράσουμε τὴν κληρονομία».
Φαίνεται ὅτι ὁ ἀδελφός του ἦταν μεγαλύ-
τερος, ἢ περιουσία τοῦ πατέρα πέρασε
στὴ διαχείρισή του καὶ τοῦ παρακρα-
τοῦσε ἐκεῖνος τὸ μερίδιό του. Ὁ Χριστὸς
τοῦ ἀπάντησε: «Καλά, καὶ ποιός μὲ ἔβα-
λε δικαστὴ γιὰ νὰ χωρίζω τὴν περιουσία
σας;». Ἀκολούθως εἶπε αὐτὴν τὴν παρα-
βολή, ἀφοῦ ἔκανε πρῶτα μία εἰσαγωγὴ
κατὰ τῆς πλεονεξίας.

Β. ΕΞΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Ἐξήγηση καὶ ἀνάπτυξη τῆς ἀφορομῆς
τῆς παραβολῆς
2. Γέφυρα πρὸς τὸ τρίτο μέρος

1 Τὸ ἐρώτημα αὐτό, μὲ τὸ ὁποῖο ἀπά-
νησε ὁ Χριστὸς, εἶναι γνωστὸ σὲ
αὐτοὺς ποῦ διαβάζουν τὴν Ἀγία Γραφή.
Τὸ ξέρουμε ἀπὸ τὸν βίο τοῦ Μωυσῆ.
Ὅταν ὁ Μωυσῆς ἔφυγε ἀπὸ τὸ παλάτι
τοῦ Φαραῶ καὶ ἀποφάσισε νὰ ζήσει
μαζὶ μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, βρῆκε δύο Ἐ-
βραίους νὰ τσακῶνονται. Πῆγε νὰ τοὺς
ξεχωρίσει, καὶ τότε αὐτὸς ποῦ εἶχε ἄδι-

κο τοῦ ἔκανε τὴν ἴδια ἐρώτηση: «Ποιὸς σὲ ἔβαλε κριτὴ ἀνάμεσά μας;». Καὶ ὁ Μωυσῆς φοβήθηκε καὶ ἔφυγε. Τὸ ἐρώτημα ἦταν ἀρνητικὸ γιὰ τὸν Μωυσῆ. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔκανε τὴν ἐρώτηση δὲν ἤθελε τὸν Μωυσῆ γιὰ μεσολαβητὴ στὴ διαφορὰ τοῦ μὲ τὸν ἄλλο Ἑβραῖο. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως οἱ Ἑβραῖοι ἀναγνώριζαν τὸν Μωυσῆ μόνο ὡς κριτὴ. Πράγματι ὁ Μωυσῆς ἦταν ὁ κριτὴς τους. Ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα ὁ Μωυσῆς ἦταν τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ, ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ἐξήγγειλε τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, τὶς ἐντολὲς καὶ τὰ δικαιώματά του. Οἱ Ἑβραῖοι ἔβλεπαν αὐτὸ τὸν νόμο ὡς κοινωνικὸ συμβόλαιο, δηλαδή ὡς ἓναν τρόπο ποὺ καθόριζε πῶς νὰ ζοῦν μεταξύ τους. Ἦταν κι αὐτὸ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, τρόπος ποὺ ρύθμιζε τὶς βιοτικὲς ἀνάγκες καὶ συνθήκες. Ἀλλὰ δὲν ἦταν αὐτὸς ὁ κύριος λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο τὸν ἔδωσε ὁ Μωυσῆς. Ὁ Μωυσῆς τὸν ἔδωσε γιὰ νὰ μένουν ἀνοιχτοὶ οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴ μέλλουσα ζωὴ. Νὰ ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνοι ὅμως τὸν ἄλλαξαν. Ἔκαναν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ μία συνθήκη, μία σύμβαση γιὰ τὶς μεταξύ τους σχέσεις. Αὐτὸ ἀρνήθηκε ὁ Χριστός. Ὁ νέος Μωυσῆς ποὺ ἦρθε τώρα, αὐτὸν ποὺ ἔστειλε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ ἀντικαταστήσει καὶ νὰ συμπληρώσει τὸν νόμο τοῦ Μωυσῆ, αὐτὸς ὁ ἴδιος κάνει τὴν ἴδια ἐρώτηση. Γιὰ νὰ τοὺς πεῖ: «Ἀκοῦστε· ἐγὼ δὲν ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ μὲ κάνετε παράγοντα καὶ μέρος τῆς κρίσης, θὰ λέγαμε ἐμεῖς σήμερα, ποὺ διέπει ἐσᾶς καὶ τὴ ζωὴ σας. Δὲν ξέρω ἂν ἔχεις δίκιο ἢ ἄδικο. Δὲν μπαίνω σὲ αὐτό. Ἀλλὰ πρόσεξε, ἡ πλεονεξία σὲ πάει πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεό. Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ ἐξαρθᾶται ἀπὸ τὰ πλούτη ποὺ περισσεύουν.» Καὶ ἀ-

κοῦστε τί συνέβη μὲ κάποιον. Καὶ εἶπε τὴν παραβολὴ ποὺ ξέρουμε.

2 Ἦθελε νὰ πεῖ ὁ Χριστός: «Ἐγὼ ἦλθα στὸν κόσμο νὰ δημιουργήσω καὶ νὰ κρατήσω ἀνοιχτὸ τὸν δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὴ μέλλουσα ζωὴ. Ἐγὼ ἦλθα νὰ μεταφέρω τὸ κάλεσμα τοῦ Θεοῦ. Νὰ μιλήσω γι' αὐτό. Γιὰ τὶς συνθήκες μέσα στὶς ὁποῖες αὐτὸ γίνεται. Γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἐπιδρᾷ στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ τὴν κρίσιμη ἀποφασιστικὴ ἀπάντηση τοῦ κάθε ἀνθρώπου μπροστὰ στὸν Θεό». Σὲ αὐτὸ τὸ δίλημμα ἔφερε τὸν πλούσιο τῆς παραβολῆς ὁ Θεὸς λέγοντάς του: «Καλὰ αὐτὰ ποὺ ἐτοίμασες σὲ ποιὸν θὰ ἀνήκουν πιά;» Φαντάζεστε τὸν πόνο ἑνὸς ἀνθρώπου νὰ βλέπει τοὺς κόπους μιᾶς ζωῆς νὰ χάνονται μπροστὰ του. Νὰ μὴν ἔχουν νόημα. Νὰ μὴν ἔχει σημασία ἂν ὑπάρχουν ἢ ὄχι.

Γ. ΕΜΕΙΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

1. Τὸ ἐρώτημα

2. Ἡ ἀπάντηση

α. Τὸ ἐξωτερικὸ κριτήριον

β. Τὸ ἐσωτερικὸ κριτήριον

1 Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πῶς ἐγὼ κι ἐσεῖς, ὁ καθένας μας, καταλαβαίνουμε τί εἶναι ἡ πλεονεξία, ἐναντίον τῆς ὁποίας μίλησε σήμερα ὁ Χριστός; Γιατὶ συνήθως ὅλοι μας βλέπουμε τὴν πλεονεξία στὰ πρόσωπα τῶν ἄλλων, στὰ πρόσωπα τῶν ἡγετῶν μας, στὰ πρόσωπα τῶν δυνατῶν, στὰ πρόσωπα αὐτῶν ποὺ ἔχουν περιουσία, σὲ αὐτοὺς ποὺ διαχειρίζονται τὰ χρηματικὰ κεφάλαια τῶν ἀνθρώπων. Σ' ἐμᾶς ὅμως πῶς μπορούμε νὰ δοῦμε τὴν πλεονεξία; Ἦδη εἶπαμε ὅτι ὁ Χριστὸς ἔδωσε ἓνα κριτήριον. Ὅτι πλεονεξία εἶναι νὰ θέλει νὰ αὐξάνει κανεὶς συν-

εχῶς τὴν περιουσία του, ἀκόμα κι ἂν δὲν ὑπάρχει λόγος γι' αὐτό. Κι ἐπίσης εἶναι πλεονεξία νὰ προσκολλᾶται κανεὶς καὶ νὰ γίνεται ἓνα μὲ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔχει. Ἐκείνη, ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωσε ἓνα στοιχεῖο ποὺ μᾶς ἀφορᾷ περισσότερο. Ἀπαντώντας στὸν ἄνθρωπο ποὺ τοῦ ζήτησε νὰ μεσολαβήσει μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδερφοῦ του ἔδειξε πῶς ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἐκκλησίας εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ κάνουμε τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ μέσο ἐπιδίωξης τῆς πλεονεξίας μας. Σκεφτήκαμε ἄραγε πόσες φορὲς οἱ προσευχές μας γίνονται γιὰ ν' αὐξηθεῖ ἡ περιουσία μας, ν' ἀποκατασταθεῖ τὸ δίκιο γιὰ μᾶς καὶ τὰ παιδιά μας; Πόσες φορὲς καταφεύγουμε στοὺς πνευματικὸς καὶ ἀντιἔξομολογήσεως περιγράφουμε κληρονομικὲς διαφορὲς μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ ζητοῦμε τὴ δική τους προσευχή γι' αὐτὸ καὶ πολλὲς φορὲς τὴ μεσολάβησή τους; Ἐὰν αὐτὸ συμβαίνει, ἄς σκεφτοῦμε ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ μᾶς ἀπαντοῦσε μὲ τὴν παρὰβολή ποὺ ἀκούσαμε σήμερα.

2 α. Ἀπ' αὐτὴν τὴ μεγάλη ἀρρώστια πῶς μπορεῖ νὰ θεραπευτεῖ ὁ ἄνθρωπος; Μπορεῖ νὰ θεραπευτεῖ μόνο ἐὰν ἀνοίξει τὰ μάτια του πρὸς τὴ μέλλουσα ζωὴ. Βλέπετε ὅτι ὁ πλούσιος μιλοῦσε γιὰ τὸ μέλλον του. «Ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά». Αὐτὸ τὸν ἐνδιέφερε, αὐτὸ σκεπτόταν, αὐτὸ τοῦ δημιουργοῦσε ἄγχος καὶ ἀγωνία. Ἐβλεπε ὅμως τὸ μέλλον του πολὺ περιορισμένα. Μὲ βάθος χρόνου ὅσο διαρκεῖ αὐτὴ ἡ ζωὴ. Ὁ Χριστὸς λέει ὅτι πρέπει νὰ ἀλλάξει αὐτὸ καὶ ρωτάει. Πῶς βλέπεις τὴ μέλλουσα ζωὴ σου; Τί θὰ γίνεαι μετὰ τὸν θάνατό σου ποὺ μπορεῖ νὰ ἔλθει ἀκόμα πιὸ γρήγορα καὶ ἀπὸ τοὺς πιὸ αἰσιόδοξους ὑπολογισμούς σου ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ σήμερα τὸ βράδυ;

Πόσο μποροῦν νὰ σὲ ἐξασφαλίσουν αὐτὰ ποὺ ἔχεις καὶ ὅσα ἀγωνίζεσαι νὰ ἀποκτήσεις, καὶ μάλιστα ὅσα περισσεύουν ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν ἀνάγκες νὰ καλύψεις; Κι ἀφοῦ καταλάβουμε ἐξωτερικὰ πῶς ἡ πλεονεξία μᾶς πλησιάζει καὶ μπορεῖ νὰ μᾶς διακατέχει, μποροῦμε νὰ δοῦμε καὶ ἐσωτερικότερα πῶς ἔχει τὸ θέμα, πῶς ἐνεργεῖ μέσα στὴν καρδιά μας δηλαδὴ.

2 β. Ἡ πλεονεξία φαίνεται ὅτι ἐνεργεῖ στὴν καρδιά μας ἐὰν βάζουμε τὴν περιουσία μας, τὰ ὑπάρχοντά μας σὲ πιὸ ψηλὴ θέση ἀπὸ τὴ θέση ποὺ ἔχουμε τὸν Θεό. Τὸ ἴδιο συμβαίνει ἐὰν τοποθετοῦμε πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ ιδιότητες καὶ προσόντα ποὺ ἔχουμε ἢ νομίζουμε πῶς ἔχουν οἱ ἄλλοι καὶ θέλουμε καὶ ἐμεῖς ν' ἀποκτήσουμε. Πρόκειται γιὰ τὸ παλιὸ ἀμάρτημα τῆς εἰδωλολατρίας. Πῶς ὅμως θὰ τὸ καταλάβουμε αὐτό; Πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε ὅτι τοποθετοῦμε τὸν Θεὸ σὲ μικρότερη θέση μὲσα μας, ἐνῶ πρέπει νὰ ἔχει πάντοτε τὴν πρώτη καὶ σὲ ἀπόλυτο βαθμὸ; Θὰ τὸ καταλάβουμε ὅταν βρεθοῦμε μπροστὰ στὸ δίλημμα τῆς τήρησης τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἄν διστάζουμε νὰ τηρήσουμε τίς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, ἂν λέμε: «Δὲν πειράζει, μιὰ ἄλλη φορὰ θὰ τηρήσω τίς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ», τότε ὁ Θεὸς εἶναι πιὸ κάτω ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ μας. Χαμηλότερα στὴν καρδιά μας ἀπὸ τὴ θέση ποὺ ἔχουν ἄλλα πράγματα. Τότε εἶναι πλέον διαταραγμένη ἡ σχέση μας μὲ τὸν Θεό, δὲν βλέπουμε τὸν κόσμον σὰν δῶρο τοῦ Θεοῦ, δὲν βλέπουμε ὅτι τὰ ἀγαθὰ ἀνήκουν στὸν κόσμον ποὺ δημιούργησε ὁ Θεὸς καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος τὰ νέμεται καὶ τὰ χαίρεται, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὰ ἀποδίδει σὲ Ἐκεῖνον. Καὶ ὅταν στὴ Λειτουργία ὅλοι μαζί λέμε: «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ

προσφέρομεν» λέμε ψέματα, γιατί δὲν τὰ δίνουμε σὲ Ἐκείνον. Τὰ θέλουμε γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Οὔτε γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Γιὰ τὸν ἑαυτό μας καὶ γιὰ τοὺς δικούς μας ἀνθρώπους, καὶ γιὰ κατέναν ἄλλον. Ἔτσι δουλεύει ἡ πλεονεξία μέσα μας.

Δ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

1. *Σύνδεση μὲ τις προηγούμενες Κυριακὲς*
2. *Περίληψη τοῦ κηρύγματος*
3. *Προτροπὴ*

1 Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, λέγαμε τὴν προπερασμένη Κυριακὴ πὼς οἱ ἄνθρωποι προσδοκοῦσαν τὸν Χριστό, ἀλλὰ ἡ ἔνταση τῆς προσδοκίας τοῦ Ἰάειρου καὶ τῆς αἰμορροῦσης γυναίκας ἦταν πολὺ μεγαλύτερη, καὶ πὼς ἡ ἐπιθυμία ἐκείνη γιὰ νὰ μείνει ἀνοιχτὴ πρὸς τὸν Θεό καὶ

νὰ μεγαλώνει πρέπει νὰ μὴν τὴ διαφθεύρουν ἡ περιέργεια καὶ ἡ φλυαρία.

2 Ἡ πλεονεξία ὅμως, ὅπως ἀκούσαμε σήμερα, διαφθείρει ἀκόμα περισσότερο. Καταστρέφει τὴν ἐπιθυμία μας γιὰ τὸν Θεό. Καὶ αὐτὸ τὸ κάνει ἀπορροφώντας ὅλες τὶς δυνάμεις μας στὴν προσπάθεια ν' αὐξάνουμε συνεχῶς τὴν περιουσία μας χωρὶς νὰ ὑπάρχει λόγος γι' αὐτό. Εἶναι τόσο δυνατὴ ποὺ μπορεῖ νὰ βάλει στὴν ὑπηρεσία της τὸν ἴδιο τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ ὅ,τι μᾶς χάρισε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ προσδοκοῦμε τὴν Παρουσία του.

3 Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ νὰ δουλέψει μέσα μας, ἐκείνον τὸν λόγο ποὺ μᾶς λέει: «Δεῖτε ποιά εἶναι ἡ μέλλουσα ζωὴ καὶ προσανατολίστε τὸν ἑαυτό σας, τὶς ἐνέργειές σας καὶ τὶς σκέψεις σας πρὸς τὰ ἐκεῖ». Ἀμήν.

(Τὸ κήρυγμα ἐκφωνήθηκε στὶς 23.11.2008 στὸν Ἱ. Ναὸ Ἀγ. Παντελεήμονος Χαλανδρίου)

Τὸ κήρυγμα ὡς διάλογος

Πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ,

Ἱ.Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν Σχηματαρίου, Ἱ. Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

ΑΝΤΩ ἀπὸ δύο πρόσφατες προσωπικὲς ἐμπειρίες μου. Ἐφηβος 18 ἐτῶν, νοήμων καὶ προβληματισμένος, μὲ ρωτᾷ γιατί ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος συχνὰ μοιάζει μὲ ἄδεια ρητορεία, χωρὶς οὐσιαστικὸ περιεχόμενο. Μοναχὴ ἐξανίσταται γιὰ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τῶν κηρυγμάτων ποὺ ἀκούει ἀπὸ τοὺς ἐκάστοτε λειτουργοὺς στὸ μοναστήρι, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζει κοινότοπα ἢ ἠθικολογικά, σὲ σημεῖο ποὺ σκέφτεται νὰ παρακαλέσει τὸν οἰκεῖο μητροπολίτη νὰ κάνει κάτι γιὰ τὴν ἀναβάθμισή τους.

Τὸ γεγονός πῶς οἱ πιστοὶ οὐδέποτε ἀπευθύνονται σ' ἐμᾶς γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴ δυσαρέσκειά τους ἢ τὴν ἀνία τους ἢ τὴν ἀγανάκτησή τους γιὰ τὸ κήρυγμα, μᾶς βλάπτει ὑπὸ τὴν ἐννοια ὅτι δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ὑποφιαστοῦμε τὶς ἀτέλειές του καὶ μᾶς κρατᾷ σὲ ἄγνοια. Ἡ γενικότερη ἀπουσία «κουλτούρας» διαλόγου στὴν Ἐκκλησία μας διευκολύνει, γιὰ νὰ μὴν πῶ ὅτι ἐπιταχύνει, τὴν ἔκπτωση τοῦ κηρύγματος σὲ μονόλογο.

Ὁ μακαριστὸς ἐπίσκοπος Ἀντώνιος Μπλοῦμ σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραῖα βιβλία του περὶ προσευχῆς ἀναφέρει τὸ ἐξῆς περιστατικὸ: μία κυρία τοῦ παραπονέθηκε ὅτι προσευχόταν διαρκῶς στὸν Θεὸ ἀλλὰ αἰσθανόταν ὅτι δὲν ἔπαιρνε ἀπάντηση. Ἡ συμβουλή του ἦταν νὰ ἀφιε-

ρώσει λίγο χρόνο, κατὰ τὸν ὁποῖο δὲν θὰ μιλοῦσε στὸν Θεὸ ἀλλὰ θὰ προσπαθοῦσε νὰ Τὸν ἀκούσει μέσα στὴ σιωπή. Καὶ πράγματι εἶχε ἀποτέλεσμα.

Οὐσιαστικὰ ἢ προτροπὴ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου ἦταν νὰ μετατρέψει τὴν προσευχὴ ἀπὸ μονόλογο σὲ διάλογο. Κάτι δύσκολο νὰ τὸ συλλάβει ἢ ψυχὴ ἐκείνη ποὺ ζῆ ἐπιφανειακά. Διότι ἀπὸ πλευρᾶς ἐξωτερικῆς μορφολογίας ἢ προσευχὴ εἶναι μονόλογος.

Μιὰ παρόμοια πρόκληση ἀντιμετωπίζει καὶ ὁ λόγος τοῦ κηρύγματος ποὺ μορφολογικὰ εἶναι ἐπίσης μονόλογος. Πῶς μετατρέπεις αὐτὸ τὸ ἔργο σὲ διάλογο; Καὶ μὲ ποιούς διαλέγεσαι; Καὶ τί λένε αὐτοί;

Ὁ μονόλογος μετατρέπεται σὲ διάλογο ὅταν, ἀπευθυνόμενος στοὺς ἀκροατές σου, τοὺς φέρεις ἤδη μέσα σου. Τὸ δύσκολο ἀλλὰ ἀπαραίτητο αὐτὸ ἄθλημα ἀπαιτεῖ τόσο διανοητικὴ οἰκείωση τῶν ἀκροατῶν (γνώση τῶν προβληματισμῶν τους καὶ τοῦ τρόπου σκέψης τους, συμμετοχὴ στὰ ἐνδιαφέροντά τους, κατανόηση τῆς διανοητικῆς πορείας τους) ὅσο καὶ συναισθηματικὴ προσέγγισή τους (ἀνιδιοτελῆ ἀγάπη, ἐμπιστοσύνη, κατάφαση τῶν ἀναζητήσεών τους ὡς πολύτιμων). Προϋποθέτει νὰ «πατᾶμε γερά» στὴν ἐποχὴ στὴν ὁποία ζοῦν οἱ

ἀκροατές μας, νὰ τὴν ἔχουμε κάνει πα-
τρίδα μας. Νὰ μὴν ἀναζητοῦμε σὲ ἄλλη
ἐποχὴ ἀποκούμπι. Τὰ ἐρωτήματα ποὺ
κάποτε ἔθεταν οἱ ἀνευλαβεῖς καὶ οἱ
προκλητικοὶ σήμερα τὰ θέτουν ἐντελῶς
καλοπροαίρετα οἱ φυσιολογικοὶ καὶ φί-
λα προσκείμενοι ἄνθρωποι.

Μιμούμενος τὸ Χριστὸ ὁ ὁποῖος προσ-
έλαβε τὴν ἀνθρώπινη φύση ὁ κληρικὸς
προσλαμβάνει στὴ διάνοια καὶ στὴν
καρδιά του τὸ ποιμνίό του προκειμένου
νὰ τὸ ἀναγάγει στὸ ὑπερουράνιο θυσια-
στήριο μετὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση του μαζί,
χωρὶς νὰ τοῦ ζητᾶ νὰ τὴν ἐγκαταλείψει.
Ἄλλιῶς προδίδει τὸ σημαντικότερο γε-
γονὸς τῆς σωτηρίας μας, τὴν Ἐνανθρώ-
πηση.

Συνεπῶς τὸ κήρυγμα γίνεται διάλογος
ὅταν αὐτὸς ποὺ τὸ ἐκφέρει ἀγωνίζεται
ἐπίμονα νὰ συναντᾶται μετὰ τὸν δέκτη τοῦ
κηρύγματος, τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο μέ-
σα στὴν ποικιλομορφία του. Τότε καὶ ὁ
πιστὸς μιλᾷ στὸν κληρικὸ ἀλλὰ ὄχι τὴν
ῥα τοῦ κηρύγματος· ἄλλες στιγμές.
Ἐκείνη τὴν ῥα, ὅμως, τοῦ μιλᾷ μέσα
στὴν καρδιά του, ὅπως ἔρχονται οἱ ἀπο-
κρίσεις τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν προσευχή. Ὁ
διάλογος εἶναι καρδιακός.

Ἐνα τέτοιο ἐπίτευγμα ἀπαιτεῖ πολλὴ
ἀσκητική. Ὁ κήρυκας καλεῖται νὰ ὑλο-
ποιήσει τὸ «μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν» (Ρωμ.
15: 1), νὰ ἀπαρνηθεῖ τὸν (ἰσχυρό, ὁμο-
λογουμένως) πειρασμὸ νὰ ἰδιοποιηθεῖ
τὸν χρόνον καὶ τὴ θέση ποὺ τοῦ διατίθε-
νται, πειρασμὸ ποὺ τὸν ὠθεῖ νὰ διεκπε-

ραιώνει ἓνα ἔργο τὸ ὁποῖο ἀρχίζει καὶ
τελειώνει στὸν ἑαυτό του. Μὴ ἔχοντας
προσλάβει τοὺς ἀδελφούς του παραμέ-
νει ὑπαρξιακὰ ἄδειος, καὶ ἔτσι εὐλόγα
καὶ τὸ κήρυγμά του ἀκούγεται ἄδειο.

Γι' αὐτὸ ὀνόμασα τὸν πειρασμὸ ἰσχυ-
ρό. Διότι ποιὸς βιώνει τὸ ἐκκλησίασμα
ὡς «πλήρωμα», δηλαδὴ ὡς αὐτὸ ποὺ
τὸν γεμίζει; Γιὰ ποιὸν οἱ σύγχρονοι πι-
στοὶ ἀποτελοῦν «καύχησιν καὶ στέφα-
νον», ὅπως μετὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο
(Φιλιπ. 4: 1); Ποιός, μετὰ ἄλλα λόγια, πα-
ραχωρεῖ ἐκούσια ἓνα μέρος τῆς ἐξουσίας
του; Ἀπλά, ἐπειδὴ δὲν συμβαίνει στὴν
ὑπόλοιπη ζωὴ μας γι' αὐτὸ δὲν γίνεται
καὶ στὸ κήρυγμα! Τὸ διαλογικὸ κήρυγμα
εἶναι «κένωσις»!

Συνεπῶς τὸ κήρυγμα μπορεῖ κάλλιστα
νὰ γίνῃ διάλογος, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν θὰ λά-
βει χώρα τόσο κατὰ τὴ διάρκειά του ὅσο
κατὰ τὴν προετοιμασία του. Καὶ προε-
τοιμασία τοῦ κηρύγματος εἶναι ὄχι ἡ
κατάστρωσή του ἀλλὰ ὀλόκληρη ἡ ζωὴ
καὶ καθημερινότητά μας. Τὸ τί σημαί-
νουν οἱ ἀδελφοί μας γιὰ ἐμᾶς, τὸ πόσο
μετρᾷ ἡ περιπέτεια τῆς ζωῆς τους, τὸ
πόσο μᾶς ἀγγίζει τὸ ρίγος τῆς μοναδι-
κότητάς τους.

Καὶ ἂς μὴ λησμονοῦμε: Ἐξάσκηση στὸ
διαλογικὸ ἦθος τοῦ κηρύγματος σημαί-
νει ὅτι ἀνταποκρινόμεστε μετὰ περισσό-
τερη ἐπιτυχία καὶ στὸ ποιμαντικὸ-ἐξο-
μολογητικὸ ἔργο, ἀφοῦ μαθαίνουμε νὰ
ἀκοῦμε καλύτερα.

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

1. Τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια ἀποτελοῦν κηρυγματική βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ;

Πρεσβ. Κων. Παπαθανασίου,
Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιῦ Φαλήρου, Ι.Μ.Ν.Σ.

ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἱερὰ Εὐαγγέλια συνιστοῦν ἓνα φιλολογικὸ εἶδος ποῦ δὲν προϋπῆρχε ἐνωρίτερα, ἀλλὰ δημιουργήθηκε ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Εὐαγγελιστῆς. Σὲ ἀντίθεση πρὸς τὰ Εὐαγγέλια, οἱ ὑπόλοιποι φιλολογικοὶ τύποι τῆς Κ.Δ. –ἐπιστολή, ἱστορικὴ μονογραφία καὶ ἀποκάλυψη– δὲν δημιουργήθηκαν ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς τῆς Κ.Δ., ἀλλὰ ἦταν ἤδη διαθέσιμοι σ' αὐτοὺς καὶ χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία γιὰ τὶς θεολογικὲς τῆς ἀνάγκες.

Βέβαια, μὲ τὴ χρήση τοῦ ὄρου «εὐαγγέλιον» δὲν θέλησαν ἀρχικὰ οἱ Εὐαγγελιστῆς νὰ περιγράψουν ἓνα ἰδιαίτερο φιλολογικὸ εἶδος, ἀλλὰ νὰ καταδείξουν τὰ καλὰ νέα τῆς σωτηρίας, ἢ ὁποῖα ἐπῆλθε μὲ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι, ὅταν ὁ εὐαγγελιστῆς Μάρκος ξεκινᾷ μὲ τὴ φράση Ἄρχῃ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ (1,1) ἔχει πιθανῶς στὴ σκέψη του τὴν παύλεια περὶ Εὐαγγελίου διατύπωση, ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀποκάλυψιν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Γαλ. 1,1), δηλαδὴ ὁ Μάρκος ἀποκαλύπτει τὸ μήνυμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Συνεπῶς, τὸ «εὐαγγέλιον» γίνεται πλέον ὁ χαρακτηριστικὸς φιλολογικὸς τύπος ποῦ περιέχει τὶς ἀφηγήσεις τῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας.

Στὴν ἐποχὴ μας διατυπώνεται ὁ προβληματισμὸς γιὰ τὴ σχέση ἀνάμεσα (α) σὲ αὐτὸ ποῦ εἶναι συστηματικὰ καὶ δογματικὰ τὸ ἓνα Εὐαγγέλιο, ποῦ ὁ Παῦλος κήρυξε, καὶ (β) στὴν ἀφηγηματικὴ, βιογραφικὴ, γραπτὴ ἔκθεση γιὰ τὴ ζωὴ, τὴ διδασκαλία καὶ τὸ θάνατο τοῦ Ἰησοῦ (τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων). Ἀκόμη, πῶς –μετὰ τὴ συγγραφή τοῦ κατὰ Μάρκον– θὰ μπορούσαν τὰ δύο, τὸ προγενέστερο κήρυγμα τοῦ Παύλου καὶ ἡ μεταγενέστερη «κηρυγματικὴ βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ», νὰ ἔχουν τὴν ἴδια ὀνομασία; Ἡ πῶς γίνεται νὰ ἔχουμε τὴν ἀφηγηματικὴ δραστηριότητα τοῦ Ἰησοῦ σὲ μία τετραπλὴ καὶ συχνὰ ἀντιφατικὴ μορφή στὸν κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης, καὶ πόσο παλαιὰ εἶναι αὐτὰ τὰ τέσσερα Εὐαγγέλια;

Ἡ παράδοση τῆς ὀρθόδοξης βιβλικῆς θεολογίας θὰ μπορούσε νὰ σημειώσῃ τὰ ἑξῆς:

1. Τὰ κείμενα τῶν Εὐαγγελίων μὲ τὴ σημερινὴ μορφή τους σπάνια δίδουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀποβλέπουν σὲ μία ἐπακριβῆ καὶ τεκμηριωμένη ἱστορική τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἔργων τῆς τριετοῦς δράσεως τοῦ Ἰησοῦ. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ ἐνυπάρχουσες διαφορὲς μεταξὺ τῆς συνοπτικῆς καὶ ἰωάννειας παράδοσης, με-

ταξὺ ἀκόμη αὐτῆς τῆς συνοπτικῆς, ἡ σχετικὴ προβληματικὴ στὴ παράδοση τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν δικῶν του λόγων, ἀπέχουν ἀπὸ τὸ νὰ παρουσιάσουν μία πλήρως ἱστορικὴ καὶ τεκμηριωμένη βιογραφία του.

2. Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ εὐαγγελικὲς διηγήσεις δὲν σκοπεύουν νὰ μᾶς παραδώσουν μία κηρυγματικὴ βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ, κάποιος «βίος» τοῦ Ἰησοῦ, καταγράφουν τὴ σωτηριώδη θεία οἰκονομία γιὰ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα, δηλ. τὴ χαρμόσυνη ἀγγελία τῆς ἔλευσης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς σωτήρα τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἴδρυση ὑπ' Αὐτοῦ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει ὁ

ὄρος «εὐαγγέλιο» στὴν Κ.Δ. καὶ μετέπειτα στὴ χριστιανικὴ γραμματεία.

3. Τέλος, ὡς διάκονοι τοῦ Χριστοῦ καὶ ἱερουργοὶ τοῦ Εὐαγγελίου του ὀφείλουμε νὰ εὐαγγελιζώμεθα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ (Λκ. 4,43), μοιραζόμενοι μαζί με τοὺς πιστοὺς τὴ ζωντανὴν πεποίθησιν ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ (Ἰω. 20,31). Τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια ἀποτελοῦν τὴν ἀρχὴν τοῦ ταξιδιοῦ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ ὡς προσωπικὴ κλήσιν σὲ ἐνεργητικὴ κοινωνία μαζί του, στὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς, τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρία.

Ἑρμενεγίλντ, Βησιγότθος πρίγκηπας τῆς Ἰσπανίας*

κ. Γεωργίου Πιπεράκι

Ἄν. Καθηγ. Μικροβιολογίας Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΑ ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κοσμημένα ἀπὸ πλῆθος ἀξίων βασιλέων, πριγκήπων, ἀρχόντων, εὐγενῶν. Ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν οἱ φωτιστὲς τῶν λαῶν τους, ἄλλοι ἄλλαξαν τὴν πορφύρα τους μὲ τὸ ταπεινὸ ράσο τοῦ μοναχοῦ καὶ τῆς μοναχῆς, δείχνοντας ἔτσι τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ καὶ ἀξίες στὴν πραγματικὴ διάσταση ποὺ κατέχουν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς αἰωνιότητος. Μερικοὶ ἐστεμμένοι ἔγιναν μάρτυρες τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας των καὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους γιὰ νὰ θεριέψει ἡ Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας.

Ἦταν στὰ τέλη τοῦ τετάρτου αἰῶνα μετὰ Χριστόν. Τὴν Ἰβηρικὴ Χερσόνησο κατεῖχαν καὶ κυβερνοῦσαν οἱ Βησιγότθοι ποὺ μαζί μὲ τοὺς αὐτόχθονες Ἰβήρες, τοὺς Ρωμαίους, κατακτητὲς καὶ τοὺς Βανδάλους ἀποτελέσαν αὐτὸ ποὺ σήμερα εἶναι τὸ Ἰσπανικὸ ἔθνος. Στὸ θρόνο βασιλεύει ὁ Λεβιγκίλντ ὁ ὁποῖος, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Βησιγότθοι, εἶχαν προσηλυτισθεῖ στὸ Χριστιανισμὸ ἀπὸ τοὺς ἐπικρατοῦντες τότε καὶ ἐκεῖ αἰρετικούς Ἀρειανούς. Ὁ βασιλιάς εἶχε δύο γιούς, τὸν Ἑρμενεγίλντ, μεγαλύτερο, καὶ τὸν

Ρεκαρέντ, μικρότερο. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Σεβίλλης, ὁ ἅγιος Λέανδρος, ποὺ ἡ γενιά του κρατοῦσε ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, εἶχε συγγένεια ἐξ ἀγγιστείας μὲ τὸ βασιλικὸ παλάτι καὶ κατόρθωσε νὰ κερδίσει στὴν Ὁρθόδοξη πίστη τὸ μικρὸ Ἑρμενεγίλδο. Ἡ κατήχηση τοῦ ἀγίου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας μας ἦταν τέτοια ποὺ ὁ νεαρὸς πρίγκηπας ἀπέκρουε σθεναρὰ καὶ στεκόταν βράχος ἀκλόνητος, λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ ἔλεγχος ἀφόρητος στὴν κακοδοξία τοῦ βασιλέως πατέρα του.

Μάταια ὁ ἄγριος μονάρχης σπατάλησε ἄφθονες ὑποσχέσεις γιὰ μεγαλεῖα καὶ δόξες ἀνθρώπινες, γιὰ πλοῦτη καὶ ἡδονὲς καὶ χαρὲς τοῦ κόσμου. Ὁ ὀρθόδοξος πρίγκηπας ἔμενε σταθερὸς στὴν Ὁρθοδοξία του. Μάταιες ὅμως ἀπέβησαν καὶ οἱ ἀπειλὲς καὶ οἱ φοβέρες του γιὰ πολὺ φρικτὲς τιμωρίες ἂν ἐπιμένει νὰ μὴν ἀσπάζεται τὴ μισόχριστη κακοδοξία τοῦ Ἀρείου. Ὁ Ἑρμενεγίλντ ἀπαντοῦσε: «Χριστὸς Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος, τὸ ἀπρόσληπτον καὶ ἀθεράπευτον».

Ἄκαρδος ὁ βασιλιάς - πατέρας ἔκλεισε τὸν γιό του στὴ σκοτεινὴ φυλακὴ περιμένοντας νὰ δεῖ ἕως πότε θὰ ἀντέξει.

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Γ. Πιπεράκι, Ἰσπανικὸ Ὁρθόδοξο Συναξάρι, Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Γραφεῖον Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, Ἀθῆναι 2003, σσ. 50-53.

Ὁ καιρὸς πέραγε μὲ προσευχὴ θερμὴ μέσα στὴ φυλακὴ καὶ μὲ πνευματικὴ χαρὰ ποὺ ὁ Θεὸς ἔδινε στὸν Ἑρμενεγκίλντ μὲ τὸ νὰ συμμετέχει στὰ πάθη του καὶ στὸ σταυρὸ του... Πλησίαζε ἡ ἑορτὴ τῶν ἑορτῶν, τὸ ἅγιον Πάσχα. Ἡ ἑβδομάδα τῶν Παθῶν ἔγινε καὶ ἑβδομάδα προετοιμασίας γιὰ τὸν πρίγκηπα, γιατί, νά, οἱ πόρτες τοῦ κάτεργου ἄνοιξαν καὶ ἐμφανίστηκαν αὐτὴ τὴ βραδιὰ τῆς Ἀνάστασης, οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ἀρείου, σταλμένοι ἀπὸ τὸ βασιλιά, γιὰ νὰ τοῦ μεταδώσουν τὴν ψευδῆ Κοινωνία τους. Ἀλλὰ ὁ νέος γνώριζε καλὰ ὅτι τὸ νὰ κοινωνήσει κανεὶς ἀπὸ αἰρετικούς σημαίνει ὅτι μοιράζεται τὴ λαθεμένη πίστη τους, σημαίνει ὅτι βυθίζεται κι αὐτὸς μαζί τους στὰ σκοτεινὰ βάραθρα τοῦ γνόφου τους καὶ ἀρνήθηκε θαραλέα καὶ ἀνένδοτα τὸ μίασμα. Αὐτὴ μάλιστα τὴ σημαδιακὴ μέρα ποὺ ὁ Χριστὸς αὐτεξουσίως ὡς Θεὸς ἀνασταίνεται ἀνασταίνοντας μαζί Του τὴν πεσμένη στὰ σκότῃ ἀνθρωπότητα. Ἐξάλλου, γνώριζε καλὰ ἀπὸ τὴν κατήχηση τοῦ ἁγίου Λεάνδρου ὅτι αὐτὰ ποὺ τοῦ προσφέρονταν δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο ἀπὸ κοινὸ ψωμί καὶ κρασί γιὰ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ προσφέ-

ρεται μόνο στοὺς κόλπους τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἀρείου ἐπέστρεφαν κατισχυμένοι καὶ ὁ βασιλιάς καὶ πατέρας σὲ μιὰ ἔκρηξη λύσσας καὶ μίσους ποὺ μόνον ὁ διάβολος ὑπαγορεύει στοὺς δικούς του φίλους, τοὺς αἰρετικούς, διέταξε νὰ δολοφονήσουν τὸ ἴδιο τὸ σπλάγχνο του. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἁγίου πρίγκηπα ἀνέβηκε καθαρὴ στοὺς οὐρανοὺς μαζί μὲ τὸν Ἀναστάντα Κύριό Του.

Ἡ θυσία τοῦ ἁγίου μάρτυρα Ἑρμενεγκίλντ καρποφόρησε πολὺ γρήγορα γιατί σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα ὁ ἡγεμόνας μετανόησε πικρὰ γιὰ τὸ ἔγκλημά του ἀλλὰ καὶ τὴν κακοδοξία του. Μετάκάλεσε τὸν ἅγιο ἐπίσκοπο Λεάνδρο στὸ παλάτι γιὰ νὰ τὸν διδάξει τὴν Ὀρθόδοξη πίστη καὶ κυρίως στὸ νέο διάδοχο, τὸ μικρότερο γιό του Ρεκαρέντ. Ὁ νέος βασιλιάς γίνεται ἡ αἰτία τῆς μεταστροφῆς ὄλων τῶν Βησιγόθων τῆς Ἰσπανίας στὴν Ὀρθοδοξία.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου μάρτυρός σου Ἑρμενεγκίλντ, τοῦ πρίγκηπα, φώτισε τοὺς λαοὺς ποὺ βυθίζονται στὰ βάθη τῶν συγχρόνων αἱρέσεων, νὰ ξαναβροῦν τὸ ἀληθινὸ φῶς. Ἀμήν.

ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΟΝ

*Χαίροις τῶν ἀνάκτων κάλλος σεμνόν,
χαίροις τῶν δογμάτων Ἐκκλησίας
στῦλος λαμπρός,
χαίροις τῶν μαρτύρων,
ἀγλάισμα καὶ δόξα,
Ἑρμενεγίλδε, τραῦμα Ἀρείου
ἔνδοξε.*

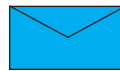
Λίγα λόγια με τὸν
Μητροπολίτην
Ἀχελώου κ. Εὐθύμιον

Σεβασμιώτατε φιλῶ τὴν δεξιάν σας.

ΠΑίρνω ἀφορμὴν ἀπὸ ὅσα γράφετε εἰς τὸ περιοδικόν «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» ὑπ' ἀριθμ. 5 μηνὸς Ἰουνίου 2009 με ἐπικεφαλίδα «Ἱερατικὴ διαδοχὴ». Δὲν ἔχω νὰ προσθέσω περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι γράφετε. Διανύω μαζί με τὰ συντάξιμα πενήκοντα (52) ἔτη κληρικός, ἐφημέριος ἐδῶ στὶς Μυκῆνες. Προέρχομαι ἀπὸ ἱερατικὴ διαδοχὴ. 1) Ὁ πατέρας μου ἦτο ἱερεὺς, 2) ἐγγονὸς ἱερέως, 3) υἱὸς ἱερέως, 4) ἀδελφὸς ἱερέως, 5) πατέρας ἱερέως, 6) πάπος ἱερέως, ὁ ὁποῖος ἐγγονὸς του ἐφημερεύει εἰς ἐνορίαν τῆς Μητροπόλεως Ἀργολίδος. Εἰς τὰ πολλὰ ἔτη τῆς ἐφημερίας μου ἐδῶ στὶς Μυκῆνες πολλὰ παιδιά βρῆκα με χριστιανικὰ αἰσθήματα, νὰ ἱερωθοῦν κάποτε, ἂν θέλει ὁ Θεός. Ἕνας μάλιστα εἶναι ἀπόφοιτος ἱερατικῆς Σχολῆς Πάτμου, μαθητῆς τοῦ πατρὸς Ἀμφιλοχίου Τσούκου, σημερινοῦ Μητροπολίτου Νέας Ζηλανδίας, μαθητῆς τοῦ ἡγουμένου μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου πατρὸς Θεοδωρήτου Μπουρνῆ καὶ τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς Παύλου Νικηταρᾶ. Ἄλλος νεαρὸς εἶναι ἀνώτερος δικαστικὸς ὑπάλληλος, ἄλλος ἰατρός, ἄλλος ὁδηγὸς αὐτοκινήτου. Οἱ ἀνωτέρω δὲν ἱερώθησαν. Ἄλλος νεαρὸς, ἀφοῦ ἐτελείωσεν τὸ πανεπιστή-

μιον, οἰκονομολόγος καὶ καθηγητῆς τῆς ἰταλικῆς ἐπὶ δεκατριετίαν δίδασκε σὲ φροντιστήριον ἰταλικῶν με καλὴν ἀπόδοσιν, ἐδῶ εἰς τὸ Ἄργος, τὸν ἐπισκεπτόμουν ταχτικά στὸ ἐκπαιδευτήριόν του, τὸν καμάρωνα διὰ τὴν εὐσέβειάν του. Αὐτός, νὰ μὴν πολυλογῶ, ἐχειροτονήθη, ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην μας κ. Ἰάκωβον. Σήμερα ἐφημερεύει εἰς ἐνορίαν τῆς Μητροπόλεως Ἀργολίδος. Τηροῦσε καλὴν στάσιν, ἀφ' ὅτου ἤρχετο στὸ ἱερὸν νὰ ἐκκλησιαστεῖ. Τὸν προωθοῦσα καὶ προσευχόμενον δι' αὐτόν. Αὐτὸς ἔγινε παπᾶς, οἱ ἄλλοι δὲν ἔγιναν πρέπει νὰ προσθέσουμε. Ἄν θέλει ὁ Θεός, ἐμεῖς πρέπει νὰ προσευχόμεθα καὶ νὰ προωθοῦμε, νὰ δίδει ὁ Θεὸς νεαροὺς διὰ τὸ θυσιαστήριον, διὰ τὴν ἱερωσύνην.

Πρεσβύτερος
Δημήτριος Σπ. Παπακωνσταντίνου,
Μυκῆνες Ἄργους – Τ.Κ. 21200

Γιὰ τὸ «Λειτουργικὸ
Ἔργαστήρι»

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σχολιάσω κάποια σημεία ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ π. Παύλου Κουμαριανοῦ στὸ τεῦχος Ἰουνίου 2009, τὸ ὁποῖο διάβασα πρὶν λίγες μέρες.

Ἡ «ἐντυπωσιακὴ καὶ κάθετη ἄνοδος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκκλησιαζομένων κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα» ὀφείλεται στὴ συνήθεια, στὸ φολκλόρ, στὴν «πίεση» τῆς οἰκογένειας, στὴν ἀνάγκη τοῦ θρησκευ-

ειν γενικῶς καὶ ἀορίστως, στὴν ἀνάγκη νὰ ἐκπληρώσει ὁ ἄνθρωπος τὰ καθήκοντά του πρὸς τὴν «ἀνωτέρα δύναμη», ὅποια κι ἂν εἶναι αὐτή (κατὰ τοὺς εἰδωλολάτρεις ὄλων τῶν ἐποχῶν) κ.λπ. Πίστη ἔχουν καὶ οἱ δαίμονες (ἡ παραπομπὴ στὴν Καινὴ Διαθήκη), γι' αὐτὸ δὲν πρέπει τόσο εὐκόλα νὰ δικαιῶνουμε τίς «μάζες» τῶν πιστῶν ποὺ συρρέουν στοὺς Ναοὺς τίς μεγάλες ἐορτὲς καὶ νὰ λέμε «πιστεύει» αὐτὸς ὁ κόσμος. Ἄλλο τὸ ὅτι πρέπει νὰ «ἐκμεταλλεύομαστε» καὶ αὐτὴ τους τὴν παρουσία, διότι εἶναι βαπτισμένοι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ ἡ σπίθα μπορεῖ νὰ γίνει φωτιὰ καὶ πάλι.

Τὸ ὅτι «ξέρεи καὶ σὲ κάποιο βαθμὸ καταλαβαίνει τί γίνεται» κατὰ τὴν Μεγάλη Ἑβδομάδα γιατί νὰ μὴν ἰσχύει καὶ γιὰ τίς ὑπόλοιπες Κυριακὲς τοῦ ἔτους; Ἄλλωστε δὲν ὑπάρχει μόνο τὸ μυαλὸ στὸν ἄνθρωπο ἀλλὰ καὶ ἡ καρδιά, καὶ οἱ αἰσθήσεις καὶ ἡ ὅλη ὑπαρξή. Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς λέει κάπου γιὰ τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ μετὰ προτρέπει τοὺς ἀκροατές του κι ἄλλον τρόπο γιὰ νὰ γνωρίσουν τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας: νὰ νηστεύουν, νὰ ἐξομολογηθοῦν, νὰ κοινωνήσουν καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοὺς φωτίσει μὲ ἓναν μυστικὸ τρόπο γιὰ ὅλες τίς ἀλήθειες τῆς Πίστεώς μας.

«Τὰ τελούμενα καὶ τὰ λεγόμενα» τὰ καταλαβαίνουν οἱ περισσότεροὶ ποὺ πηγαινοῦν στὴν Ἐκκλησία· «ἐπανάληψις ἀρχῆ μαθήσεως». Ὅσοι δὲν τὰ καταλαβαίνουν μποροῦν νὰ κλείσουν τὴν τηλεόραση καὶ νὰ διαβάσουν Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Συντακτικὸ, Μεταφράσεις, ἐπεξηγήσεις τῶν συμβολισμῶν καὶ τῶν τελουμένων στίς διάφορες ἀκολουθίες, περιοδικά, φυλλάδια κ.λπ., τὰ ὅποια ὑπάρχουν, δόξα

τῷ Θεῷ, σὲ ἀφθονία καὶ σὲ διάφορες γλῶσσες. Ἄν δὲν τὰ κάνουν καὶ αὐτὰ οἱ Χριστιανοὶ τοῦ 21ου αἰῶνος, τότε ἀποκλείεται νὰ «καταλάβουν» τί γίνεται μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία καὶ σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ ὠραῖο καὶ χρήσιμο περιοδικὸ ποὺ μοῦ στέλνετε.

Διάκονος Γεώργιος Θεοδωρίδης,
Ἐνορία Καλαμιωτίσσης,
Κάλυμνος 85200,
e-mail: diakonosg@gmail.com

Ἄγαπητὲ φίλε
«Ἐφημέριε»,

Ἦσουν, εἶσαι καί (εὐχόμαστε) θὰ εἶσαι καὶ στὸ μέλλον τὸ μοναδικὸ περιοδικὸ γραμμμένο γιὰ τὸν κλῆρο τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄπὸ τότε ποὺ μάθαμε τὰ ὀνόματα ἀναλυτικῶς τῶν μελῶν τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ μας, ἐξεπλάγην ἀρχικῶς πέφτοντας ἀπὸ τὰ σύννεφα –καὶ ὀμιλοῦμεν καθαρὰ προσωπικῶς– διότι ἐξέλιπαν πλέον οἱ εἰκόνες, οἱ φωτογραφίες καὶ τόσα καὶ ἄλλα ποὺ μᾶς εἶχαν συνηθίσει καὶ ἐθίσει τινὲς νὰ τὰ βλέπουμε καὶ νὰ τὰ θεωροῦμε δεδομένα, ἂν ὄχι καὶ νὰ θεωροῦμε αὐτὴ τὴν τότε ἀνακαίνιση τοῦ ἐφημεριακοῦ περιοδικοῦ ἐπιβεβλημένη...

Ὅταν εἶδα τὸ πρῶτο τεῦχος τῆς νέας προσπάθειας συνηθισμένους σὲ ἓνα ἰλλουστρασιόν (ἀντιοικολογικὸ, αὐτὸ τὸ ἔμαθα ἀργότερα) καὶ glamorous ἔντυπο τὸ δικό σας πλήρως ἀναδιαρθρωμένο μοῦ φάνηκε φτωχὸ καὶ λέω μοῦ φάνηκε διότι δὲν ἦταν!

Πραγματικότης εἶναι ὅτι συνεισφέρατε στὸ θεολογικὸ-ἐκκλησιαστικὸ τοπίο πολλῶν περιοδικῶν ἓνα νέο τρόπο ἔκφρασης, μιὰ νέα θέαση τῶν πραγμάτων,

πού είναι σύγχρονος και παραδοσιακός, είναι ζωντανός και μη έκκοσμιευμένος τρόπος έκφρασης τῆς ἀλήθειας τῆς Ἐκκλησίας!

Πλέον ἔχετε κάνει τὴν ποιοτικὴ διαφορὰ στὸν χῶρο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐντύπου. Μακάρι νὰ μιμηθοῦν καὶ ἄλλοι τὴν δική σας σοβαρὴ διεργασία ἐφ’ ὅλης τῆς ὕλης. Σὰς παρακολουθῶ καὶ σὰς διαβάζω καὶ τὸ σημαντικότερο δὲν σὰς βαριέμαι!

Εὐχομαι δὲ παρ’ ὅλη τὴ νεότητά μου νὰ μὴν καταφρονήσετε τὸν δίκαιο ἔπαινό μου καὶ μὴν χαρεῖτε γιὰ τὸ ἐπαινετικὸ ὕφος τῆς ἠλεκτρονικῆς ἐπικοινωνίας μας, διότι σὰς ἐπιφορτίζει μὲ πολλὰ βάρη, ἀφοῦ ἂν καταφέρετε καὶ ἀπογοητεύσετε ἐμένα καὶ κάθε νέο κληρικὸ μὰς σπάζετε τὰ φτερὰ καὶ ἀνακόπτετε τὶς νέες ὥρες πνευματικῶν – ποιμαντικῶν – λειτουργικῶν – κατηχητικῶν πτήσεων πρὸς τὸν Θεὸν μας διὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον.

Διάκονος Ἱερόθεος Ἰωάννου Λουμουσιώτης,
Κληρικὸς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ὑδρας
(ierotheos1@gmail.com)

Ἄν θέλετε νὰ τὸ δημοσιεύσετε ἐμένα δὲν με νοιάζει, ἀφοῦ ἡ καρδιά μου ὁμίλησε μαζί καὶ ἐπικοινωνήσε! Φιλῶ τὰ χέρια τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν μου καὶ ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ κάθε συνεργάτη τοῦ “Ἐφημερίου”,
π. Ἱερόθεος

Πρὸς τὴ διεύθυνση
τοῦ περιοδικοῦ
«Ἐφημέριος»

α. Στὶς ἡμέρες μας γίνεται πολὺς λόγος γιὰ ἀλλαγές στὴ λατρεία μας, μὲ πρώτη τὴν ἔκφωνη ἀνάγνωση τῶν εὐχῶν, πρὸς περισσοτέρους (;) ὠφέλεια τοῦ λαοῦ. Ὑπάρχουν ἐπ’ αὐτοῦ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ. Κι ὁ καθένας κάνει τὶς ἐπιλογές του,

κι ἂν αὐτὲς εἶναι σωστὲς ἢ λάθος, θὰ τὸ κρίνει ὁ Κύριος, ἂν φυσικὰ μὰς ἀπασχολεῖ κι αὐτό...

β. Ἡ ὁποιαδήποτε ἀλλαγὴ μέσα στὴν Ἐκκλησία πρέπει νὰ γίνεται μὲ πολλὴ σκέψη καὶ φόβο Θεοῦ, γιατί, ὅπως κατὰ ἐπανάληψη μὰς ἔλεγε στὶς παραδόσεις του ὁ π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν (+1984), «δὲν εἶναι δουλειὰ τοῦ καθενὸς νὰ ἀλλάζει τὴν Ἐκκλησία ἢ νὰ τὴν κάνει νὰ ἀκολουθεῖ τὶς διαθέσεις του! Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀνήκει σ’ ἐμᾶς! Ἐμεῖς ἀνήκουμε στὴν Ἐκκλησία!». Πάντως σήμερα δὲν ἀκοῦμε αὐτὸ πού ἔλεγαν παλιά, πού ἡ εὐσέβεια ἦταν πιὸ βαθιά, «ἐμεῖς, ὅπως τὸ βρήκαμε, ἔτσι θὰ τὸ κρατήσουμε».

γ. Ἄς ποῦμε ὅτι καθιερώνεται στὴν Ἐκκλησία μας ἡ ἔκφωνη ἀνάγνωση τῶν εὐχῶν. Στὴν ἀρχή-ἀρχὴ ἐπικρατεῖ ἐνθουσιασμός, συναισθηματισμός! Μετά; Ρουτίνα! (Ἐδῶ τείνει νὰ γίνῃ ρουτίνα ἡ Θ. Κοινωνία!).

Δὲν εἶναι εὐχὴ καὶ μάλιστα κατανοητὴ τό «Κύριε ἐλέησον»; Δὲν λέγεται ἐκφώνως; Καὶ ὅμως ἔγινε ρουτίνα! (Ποιό; Τὸ Κύριε ἐλέησον!). Ἀπόδειξη: Ἐνῶ τό «τυπικὸ» τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζει νὰ λέγεται (τό «Κύριε ἐλέησον») ἄλλοτε 12 φορές, ἄλλοτε 40, σπάνια ἀκοῦμε νὰ λέγεται (στὶς Ἐκκλησιές!) 40 φορές ἢ ἀκόμα καὶ 12! Ἐπὶ πλέον: Ἀνήμερα τῆς Ὑψώσεως τοῦ Γ. Σταυροῦ, (14 Σεπτεμβρίου), κάθε φορὰ πού ὑψώνεται ὁ Σταυρὸς καὶ ὑψώνεται 5 φορές, πρέπει, κατὰ τὸ τυπικὸ, νὰ λέγεται τό «Κύριε ἐλέησον» 100 φορές, ἐν συνόλῳ 500! Ἀκόμα καὶ κατὰ τὴν ἀγία αὐτὴ ἡμέρα, πού θυμίζει Μ. Παρασκευή, τὰ «Κύριε ἐλέησον» «κόβονται!» (Οἱ παλιοὶ φάλτες γιὰ νὰ μὴν τοὺς ξεφύγει οὔτε ἓνα

«Κύριε ἐλέησον», εἶχαν «χαράξει στό «μνηαῖο» 100 γραμμούλες). Θὰ πεῖτε: Καὶ ἂν ποῦμε λιγότερα «Κύριε ἐλέησον», τί ἔγινε; Πρῶτο: Μὲ ποιό δικαίωμα καταφρονοῦμε (ἐν ψυχρῶ!) τὶς διατάξεις τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα ἐν ὥρᾳ λατρείας τοῦ Θεοῦ;! (Εἶναι αὐτὸ δεῖγμα εὐλαβείας;). Δεύτερον: Ἐὰν σὺν ψάλτης ἢ σὺν παπᾶς ἢ σὺν ἀπλῷ μέλῳ τῆς Ἐκκλησίας βαριέσαι νὰ πεῖς ἢ νὰ ἀκούσεις τό «Κύριε ἐλέησον», τότε;!

δ. Ὅσες, λοιπόν, ἀλλαγές καὶ νὰ κάνομε στὴν Ἐκκλησία, σὺν τῷ χρόνῳ θὰ γίνουν κι αὐτὲς συνήθεια, (ἀγγαρεία (!), ὅπως τό «Κύριε ἐλέησον», καὶ ὄχι μόνο...). Γι' αὐτὸ ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἀλλαγὴ πρέπει νὰ γίνεῖ μέσα στὸν ἑαυτό μας, στὸ φρόνημά μας (δὲν ἔχουμε ἀκόμα χωνέψει ὅτι εἴμαστε ἱερεῖς τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ!), ἀλλὰ ποιός εἶναι πρόθυμος γιὰ τέτοιες ἀλλαγές, θυσίες;!

Δὲν ξεχνῶ, τὸ τί μοῦ ἔλεγε ἓνας κοσμικός, μὴ ἔχοντας καὶ πολλή σχέση μὲ τὴν Ἐκκλησία: «Παρακουλούθησα μιὰ λειτουργία σὲ ἓνα ἀπόμερο μοναστηράκι. Ἐλεγα ποτὲ νὰ μὴν τελειώσει! Μὲ καθήλωσε ἡ γνήσια, ἡ πηγαία εὐσέβεια τοῦ παπᾶ. Εὐλαβής, παραδοσιακός!». Τὸν ρώτησα: «Τὶς εὐχές, τὶς ἔλεγε ἐκφώνως ἢ μυστικῶς;». Ἀπάντησε: «Δὲν κόλλησα στὶς εὐχές, ἀλλὰ στὸν τρόπο ποὺ λειτουργοῦσε ὁ παπᾶς. Καὶ στὰ κινέζικα νὰ τὶς ἔλεγε, δὲν θὰ εἶχα πρόβλημα!».

«Τί εἶναι γιὰ ἐσᾶς ἡ Θ. Λειτουργία;», ρώτησε ἓνας «ἀριστερός» ἓναν κληρικό. «Εἶναι τὸ πιὸ ἱερό πράγμα ποὺ κάνουμε ἐπὶ γῆς», τοῦ ἀπάντησε ὁ παπᾶς. «Μὰ ὅπως τὴν κάνετε, δείχνετε πὼς δὲν πιστεύετε σ' αὐτὸ ποὺ λέτε, ἐνῶ ἐμεῖς

αὐτὸ ποὺ λέμε τὸ πιστεύουμε!», τοῦ ἀνταπάντησε ὑπερήφανα ὁ ἄλλος!

Μὲ ἰδιαίτερη τιμὴ καὶ ἀγάπη,
Ἄρχιμ. Βασίλειος Μπακογιάννης,
Ἱεροκήρυκας Ἱ.Μ. Πατρῶν

Ἄγαπητὲ κ. Διευθυντά,

Σὲ συνέχεια τοῦ προβληματισμοῦ ποὺ ἔθεσε στὸ περασμένο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς π. Βασίλειος Θεομὸς μὲ τὸ ἄρθρο του «Γιὰ τὰ πανηγύρια», θὰ ἤθελα ταπεινὰ νὰ μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ καταθέσω καὶ τὴ δική μου ἀγωνία ἀλλὰ καὶ δυσκολία ἔνταξης σὲ ἓνα λειτουργικὸ γίγνεσθαι ποὺ ὀλοένα καὶ περισσότερο γίνεται ἀνοημάτιστο.

Θὰ ἤθελα συγκεκριμένα νὰ ἀναφερθῶ στὸν θεσμὸ τῶν λιτανειῶν κατὰ τὶς πανηγύρεις τῶν Ἱ. Ναῶν μας καὶ στὸ τί ἐπιτέλους μπορεῖ νὰ ἐκφράζει στὴν σημερινὴ ἐποχὴ ἢ συνέχιση μιᾶς ὄντως ἀρχαίας λειτουργικῆς πράξης τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἔχει ἀπωλεσθεῖ, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἡ μήτρα ποὺ γεννοῦσε αὐθόρμητα καὶ ἀβίαστα παρόμοιες λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις.

Κοιτάζοντας πίσω τὴν ἱστορία μας, νομίζω ὅτι ἡ μήτρα ποὺ γεννοῦσε τέτοιου εἴδους ἐκδηλώσεις ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Χαρὰ ποὺ ξέσπαγε σὲ ἔκφραση εὐχαριστίας καὶ λύπη ποὺ μετουσιωνόταν σὲ ἱκετήρια κραυγὴ (ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις «λιτανεία», ἀπὸ τὸ «λιτή» ποὺ σημαίνει «ἱκεσία, προσευχὴ, δέηση») πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ βοήθεια καὶ λύτρωση.

Καὶ ἐξηγοῦμαι: ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη ποὺ προανέφερα ἐκφράζουν κατὰ κύριο λόγο τὶς δύο ἀφορμὲς γιὰ τὶς ὁποῖες γίνονταν λιτανεῖες. Ἡ πρώτη ἀφορμὴ δινό-

ταν ἀπὸ καθαρὰ πρακτικὸ λόγο καὶ ἀφοροῦσε στὴν ἀνακομιδὴ, μεταφορᾶ, ἐνὸς λειψάνου μάρτυρα στὴ γενέθλια πόλη του, κάτι ποὺ ξέφευγε ἀπὸ τὴν ἀπλὴ διεκπεραίωση μιᾶς πράξης μεταφορᾶς καὶ λάμβανε τὴ μορφή πανηγύρεως καὶ λιτανευτικῆς πομπῆς μὲ πάνδημη συμμετοχή, ὡς ἄμεση, αὐθόρμητη ἔκφραση τῆς χαρᾶς γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τοῦ ἁγιασμένου σώματος τοῦ μάρτυρα. Ἡ δευτέρη ἀφορμὴ δινόταν ἀπὸ τὴ δοκιμασία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐξαιτίας λοιμικῶν ἀσθενειῶν, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων ἐθνῶν, θεομηνιῶν κ.ἄ. Ἡ λύπη ἀπὸ τὴν δοκιμασία καὶ ὁ φόβος ἀπὸ ἐπερχομένη καταστροφὴ ὠθοῦσαν τὸν λαὸ νὰ περιάγει εἰκονίσματα καὶ ἱερὰ λείψανα καταμεσίς τῶν δρόμων τῆς πόλεως σηκώνοντας ἱκετευτικά, λιτανευτικά τὰ χέρια του πρὸς τὸν Θεό, λέγοντάς Του οὐσιαστικά: «αὐτὸς εἶναι ὁ τόπος καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς μας, Σὲ παρακαλοῦμε προστάτεψέ τον», ἐκδίδοντας ἔτσι μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τὴν ὑπαρξή του στὴν πρόνοια καὶ τὴν Ἀγάπη Του.

Χαρακτηριστικὸ δεῖγμα τέτοιου καρδιακοῦ αὐθορμητισμοῦ νομίζω ὅτι δίνεται στὴν Π.Δ. καὶ συγκεκριμένα στὸ Μακκαβαίων Β' (γ' 1-22), ὅταν ὁ βασιλιάς τῆς Συρίας Σέλευκος ὁ Δ' στέλνει στὰ Ἱεροσόλυμα κάποιον Ἡλίοδωρο γιὰ νὰ συλήσει τὸ Ναό. Τότε οἱ ἱερεῖς τοῦ Ναοῦ «...πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ρίψαντες ἑαυτοὺς ἐπεκαλοῦντο εἰς οὐρανόν...», ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπόλοιπος λαὸς «...ὑπεζωσμένοι ὑπὸ τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυνον, αἱ δὲ κατάκλειστοὶ τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τεῖχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρίδων διεξέκυπτον,

πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν».

Νομίζω ὅτι ἡ φανερὴ πιὰ ἔλλειψη στὶς μέρες μας ὅλων τῶν παραπάνω ἀφορμῶν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποκαρδιωτικὴ εἰκόνα ποὺ παρουσιάζει σήμερα μία λιτανευτικὴ πομπὴ κατὰ τὴν πανηγύρη ἐνὸς Ἰ. Ναοῦ, ἰδίως τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων, δημιουργεῖ ἀναπόδραστα τὸ ἐρώτημα, ποιά ἀνάγκη ἐξυπηρετοῦν σήμερα οἱ λιτανεῖες;

Ποιά προσευχητικὴ ἀνάγκη ἐκφράζεται σὲ μία λιτανεία ὅταν καθ' ὅλη τὴν διάρκειά της οἱ ἱερεῖς συνομιλοῦν μεταξὺ τους, ἐνῶ ὁ παριστάμενος ἐπίσκοπος «ἀσχολεῖται» μὲ τοὺς συνακολουθοῦντες «ἐπισήμους»; Ποιά ἱκεσία ἀναπέμπεται πρὸς τὸν Θεό, ὅταν σὲ πάρα πολλὰς λιτανεῖες δὲν γίνεται οὔτε μία στάση γιὰ λιτὴ (δέηση δηλαδή), ἀπλὰ φέρνουμε βόλτα μία εἰκόνα ἐπιστρέφοντάς τὴν πάλι στὸ Ναό; Ποιά τιμὴ μπορεῖ νὰ ἀποδίδουμε σ' ἕναν ἅγιο, ὅταν συνοδεύουμε τὸ ἱερὸ σκῆνωμά του ἢ τὴν εἰκόνα του ὄχι μὲ ὕμνους καὶ προσευχητικὲς ὠδὲς, ἀλλὰ μὲ ταμπούρα, τρομπέτες καὶ κρουστά; Μιὰ ματιὰ νὰ ρίξουμε γιὰ μία στιγμὴ σὲ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον ποὺ ἀκολουθεῖ τὴ λιτανεία θὰ διαπιστώσουμε –ἂν θέλουμε νὰ εἴμαστε εἰλικρινεῖς– εἰκόνα χαλαροῦ περιπάτου μὲ ἄφθονη συζήτηση καὶ σχολιασμούς...

Ἡ στενόχωρη αὐτὴ εἰκόνα φτάνει σὲ σημεῖο νὰ ξεπεράσει ἀκόμα καὶ αὐτὰ τὰ ὄρια τῆς στοιχειώδους σοβαρότητας ὅταν ἡ λιτανευτικὴ πομπὴ φτάνοντας πιὰ στὸ Ναὸ τὴν ὑποδέχεται μία ὁμοβροντία κροτίδων καὶ βεγγαλικῶν (τείνει νὰ γίνῃ πανηγυρικὴ ἀτραξιὸν σὲ ὄλο καὶ περισσότερους Ναοὺς). Ἄφθονο ὕλικὸ γιὰ σχολιασμούς μιᾶς Παπαδιαμαντικῆς γραφίδας....

Κάτι πού με συγκινοῦσε ἀπὸ παιδάκι, ὅταν κρατοῦσα τὰ ἑξαπτέρυγα καὶ τὸ θυμιατὸ στὶς λιτανεῖες τῆς ἐνορίας μου, ἦταν ἡ αἴσθησις ὅτι ὁ Χριστὸς βηματίζει μέσα στὰ σοκάκια καὶ τὰ σταυροδρόμια τῆς καθημερινότητάς μας. Ἔρχεται καὶ περπατεῖ μέσα στὸν τρόπο καὶ τὸν τόπο τὸν δικό μας. Περιδιαβαίνει τοὺς χώρους καὶ τὶς γωνιές πού παίζουμε, πού ἐργαζόμαστε, πού μοχθοῦμε καὶ διασκεδάζουμε καὶ τρόπον τινὰ κλείνει συμπαθητικὰ καὶ χαμογελαστά, μᾶλλον συγκατανευτικὰ τὸ πρόσωπό Του στὸν πολύχρωμο τρόπο ζωῆς μας.

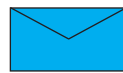
Μεγαλώνοντας ὅμως ἄρχισα νὰ βλέπω καὶ τὸν δικό μας τρόπο. Συνειδητοποιοῦσα τὴν ἀδιαφορία, τὴν περιέργεια, τὴν φοβλορικὴ διάθεση μὲ τὴν ὁποία ἀντιμετωπίζαμε, ἐμεῖς ὁ κόσμος, αὐτὸ τὸ τόσο ρομαντικὸ στὰ παιδικὰ μου μάτια, περπάτημα τοῦ Χριστοῦ στοὺς δρόμους μας. Τὴν ἀδιαφορία μὲ τὴν ὁποία, ὡς ἱερεῖς πιά, ἀντιμετωπίζαμε τὸ γεγονὸς τῆς ἀγανάκτησης πού προκαλοῦσε ἡ ἐπιβολὴ διακοπῆς τῆς κυκλοφορίας σὲ πολυσύχναστους δρόμους τῶν Ἀθηνῶν γιὰ νὰ περάσει ἡ δική μας λιτανεῖα, ἀρνούμενοι νὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἡ λιτανεῖα αὐτὴ δὲν ἐκφράζει πιά πάνδημα καρδιακὰ σκιρτήματα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἀλλὰ τὴ συγκατάθεση, ἄρα καὶ συμμετοχὴ, μερίδος μόνον ἀνθρώπων.

Προσπαθοῦμε νὰ ἐπιβάλουμε τὴν παρουσία μας στὴν κοινωνία μὲ ἓναν πομπώδη, βαρύγδουπο καὶ σαματατζίδικο τρόπο, μέσα ἀπὸ μία λειτουργικὴ πράξις πού ἔχει χάσει πιά τὸ νόημά της, καὶ μὲ τὴ δική μας εὐθύνη ἔχασε καὶ τὴ σοβαρότητά της. Ἴσως γιὰτὶ κατὰ βάθος συνειδητοποιοῦμε ὅτι ἔχουμε, ὡς Ἐκ-

κλησία καὶ ἱερατεῖο, χάσει τὸ ἔρεισμά μας στὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ ἦθος καὶ ἀγιότητα (μᾶλλον αὐτὸ ἐννοοῦμε ὅταν μιλάμε ὅλοι μας γιὰ κρίση ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας), στερημένοι πείνας καὶ δίψας γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, τὸ μόνο πού μᾶς ἀπομένει εἶναι νὰ ντύνομε τὴ γυμνότητά μας μὲ φτιασιδώματα βυζαντινῆς μεγαλοπρέπειας ἄλλων ἐποχῶν, προσπαθώντας ὄχι νὰ κατακτήσουμε ἐμπιστοσύνη καὶ καρδιές ἀλλὰ νὰ... ἐντυπωσιάσουμε.

Ἴσως τὸ οὐσιαστικότερο θὰ ἦταν νὰ προσπαθοῦσαμε νὰ ἀγιάσουμε τὸν τόπο καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μας ὄχι τόσο περιφέροντας εἰκόνες καὶ λάβαρα ἀλλὰ καθιστώντας τὸν κάθε ἄνθρωπο εὐχαριστιακὴ ὄντοτητα, πρόσωπο πού νὰ ἀπολαμβάνει καὶ νὰ χαίρεται τὸν Θεὸ Του. Καὶ ἴσως τότε μὲ τὸ «ἐν εἰρήνῃ προσέλθωμεν» νὰ ἀπολύαμε ἑκατοντάδες λιτανευτικὲς πομπὲς πρὸς ὅλα τὰ μῆκη καὶ πλάτη τῆς ἐνορίας μας, ἱκανὲς νὰ μαρτυρήσουν τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὶς ρύμες καὶ πλατεῖες μας, στὴν ἀγχωρικὴ καθημερινότητά μας.

π. Βασίλειος Χριστοδοῦλου,
ἐφημ. Ἱ.Ν. Μεταμορφώσεως Σωτῆρος
Καλλιθέας,
Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Κύριε Διευθυντά,

Ὁ κάθε εὐαγγελικὸς ἀναγνωρίζει τὴν ἀγιότητα τοῦ ἑαυτοῦ του. Συγκεκριμένα ἐκφράζεται ὡς ἐξῆς: εἶμαι λυτρωμένος, ἀναγεννημένος, σωσμένος. Ὅμως αὐτὸ τὸ φρόνημα ἀποτελεῖ ὕβρη, διότι ὁ Χριστὸς εἶπε «Μακάριοι ὄχι αὐτοὶ πού καυχῶνται διὰ τὰς ἀρετάς των, ἀλλὰ ὅσοι πενθοῦν διὰ τὰς ἀμαρ-

τίας των». Ἐνας ἅγιος πατήρ εἰς τὸν Εὐεργετινὸν συνιστᾷ: «Ἄν πέσεις σὲ μιὰ ἁμαρτία... πρόσεξε νὰ μὴν σταματήσεις τὴ λύπη καὶ τοὺς στεναγμοὺς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου. Ἄλλιῶς θὰ πέσεις πάλι γρήγορα στὸν ἴδιο βόθρο». (Μικρὸς Εὐεργετινός, σελ. 27 καὶ 31, Ἱερὰ Μονὴ Παρακλήτου).

Ὁ πατήρ Ἰωὴλ Γιαννακόπουλος ἐρμηνεύων τὸ ἀποστολικὸν χωρίον «τοῖς ἔμ-προσθεν ἐπεκτεινόμενος τοῖς δὲ ὀπισθεν ἐπιλανθόμενος» λέγει: «Δὲν πρέπει νὰ βλέπωμεν ποίας ἀρετὰς κατωρθώσαμεν, ἀλλὰ ποίας ὑπολείπεται νὰ πράξωμεν». Καὶ ἀναφέρει ἓνα περιστατικόν: «Ὁ στρατηγὸς Τυρρένας εἶχε πολλὰς νίκας καταγάγει. Ἄπαξ ὅμως ἠττήθη ἐν Μαριανθάλλῃ. Διὰ τοῦτο ὁσάκις ἐπηρεῖτο διὰ τὰς πολλὰς του νίκας, ἀπήντα: “Λησμονεῖτε ὅτι κάποτε ἠττήθην ἐν Μαριανθάλλῃ;”» (Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, τόμος 4ος, σελὶς 404). Θὰ σταθῶμεν λοιπὸν μετὰ βία τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐὰν εἴμεθα ταπεινοὶ καὶ πενθοῦντες διὰ τὰς ἀποτυχίας ἡμῶν. Ὁ ἀείμνηστος π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος λίγο πρὸ τῆς κοιμήσεώς του εἶπε: ...«δὲν φοβᾶμαι τὸν θάνατο ὅχι βέβαια ἕνεκα τῶν ἔργων μου, ἀλλὰ ἐπειδὴ πιστεύω στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ». (Υποθήκες ζωῆς, σελ. 24. Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον Κεχαριτωμένης Θεοτόκου).

Τὸ ὅτι καὶ ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἀποδεχόμεθα τὴν ἔκφραση τῶν Εὐαγγελικῶν «Τὰ ἔργα ἀξιολογοῦνται, εἶναι καρποὶ καὶ συνέπειαι τῆς σωτηρίας» δὲν κалύπτει ὅλη τὴν ἔκτασιν – ὅλο τὸ φάσμα τοῦ θέματος, ὅπως ἀποδείξαμε ἀνωτέρω. Εἰς τὸ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ ληφθεῖ ὑπ’ ὄψιν καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα: ἔχουν καὶ αὐτὰ τὴν σπουδαιότητά τους. Ἐνας ἄν-

θρωπος ἡμπορεῖ νὰ χαθεῖ ἀπὸ πολλὰ «μικρὰ ἁμαρτήματα». Μιὰ βάρκα π.χ. βυθίζεται ἀπὸ ἓνα φορτίο 2 τόνων ἀσχετῶς ἂν αὐτὸ εἶναι ἓνας βράχος ἢ πολλοὶ σάκοι ἄμμου βάρους ἐπίσης δύο τόνων.

Σημειώνει ὁ Μ. Βασίλειος «ὅποιοι εἰς τὰ μικρὰ εἶναι ἀμελής, μὴν πιστέψει ὅτι αὐτὸς θὰ διαπρέψει στὰ πολλὰ καὶ μεγάλα». (Ἐκδόσεις Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, Ὁρωπὸς Ἀττικῆς 1991, σελ. 38). Ὁ συντετριμμένος ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐλλείψεις του ἔχει ἐλπίδα προόδου, ἐνῶ ὁ ὑποτιμῶν ταύτας μένει στάσιμος.

Πρεσβ. Κων. Μπριάζας,
Ἁγία Λαρίσης,
Βεροίας 12, Τ.Κ. 40003
(Οικία κ. Εὐαγ. Γκανᾶ)

Ἀγαπητέ μου,

Σᾶς χαιρετῶ ἀπὸ τὴν μεγαλόνησο Κύπρο. Θέλω νὰ σᾶς ἀπευθύνω συγχαρητήρια, γιὰ τὴν ιδιότητά σας ὡς Διευθυντοῦ Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ Ἐφημέριος, προσέβητε στὴν ἐκβάθρων ἀνανέωση τοῦ Περιοδικοῦ.

Ἀγαπητέ,

Συνεχίστε τὴν προσπάθειά σας καὶ οἱ Ἅγιοι Πάντες νὰ εἶναι βοήθειά σας στὴ διακονία πού ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ.κ. Ἱερώνυμος σᾶς ἀνέθεσε. Μετὰ τὴν εὐκαιρίαν πού σᾶς γράφω, νὰ κάνω καὶ μιὰ εἰσήγησιν. Θὰ ἦταν καλὸ νὰ γίνῃ μιὰ στήλη μετὰ λειτουργικὰς ἀποριῆς.

π. Κωνσταντῖνος Βασιλείου,
Ἐφημέριος Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Πάντων
Λευκωσία

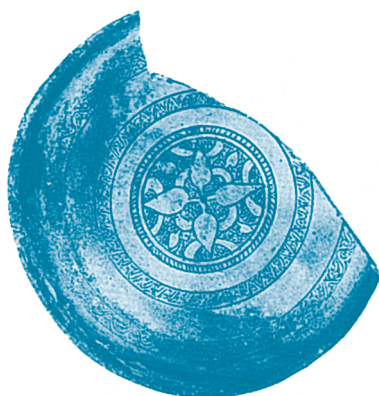

Ἄξιότιμε κ. Ἀλέξανδρε
Κατσιάρα,

Ὡς ἀναγνώστης τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος» καὶ ὡς ἀκροατῆς τοῦ Ρ/Σ τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ διευθύνετε, καταρχὴν σᾶς εὐχομαι καλὴ δύναμη στὶς προσπάθειες ποὺ μὲ αἴσθημα εὐθύνης, μαζί μὲ τοὺς συνεργάτες σας, καταβάλλετε, ὥστε καὶ τὸ περιοδικό «Ἐφημέριος» καὶ ὁ Ρ/Σ νὰ ἀνταποκρίνονται ἐπάξια στὴν ὑψηλὴ ἀποστολὴ τους. Ἐπίσης, ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς συγχαρῶ γιὰ τὴν ἀνανέωση ποὺ ἐπιχειρεῖτε καὶ στοὺς αὐτοὺς νευραλγικοὺς φορεῖς ἐκκλησιαστικοῦ λόγου, τῶν ὁποίων προΐστασθε. Χωρὶς νὰ θέλω νὰ μειώσω τὶς προσπάθειες τῶν προκατόχων σας, ἀλ-

λὰ οὔτε καὶ νὰ σᾶς κολακεύσω, αἰσθάνομαι τὴν ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ ὑπογραμμίσω τὰ πολὺ σημαντικὰ βήματα προόδου ποὺ ἔχουν σημειωθεῖ τόσο στὸ περιεχόμενο τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος» τῆ χρονιὰ αὐτὴν ὅσο καὶ στὸ νέο πρόγραμμα τοῦ Ραδιοφωνικοῦ μας Σταθμοῦ. Ἰδιαιτέρως θετικὴ ἐντύπωση ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι μοῦ προξενεῖ ἡ ποιοτικὴ ἀναβάθμιση τῆς μουσικῆς (τραγούδια, ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι, ὀργανικὴ μουσικὴ), ποὺ ἀπὸ τὶς 28.9.09 ἀκοῦμε σὲ ὅλες τὶς ἐκπομπές.

Μὲ σεβασμὸ καὶ ἐκτίμηση,
Π. Βασίλειος Τσιάτης,
Ἐφημ. Ἱ. Ν. Προφήτου Ἡλιοῦ Χαλανδρίου,
Ἱεραῶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

*Κυνηγώντας τον βάτραχο...
στο φῶς τῆς νήψεως*

τοῦ Ἰωάννου Κορναράκη

Ἔκδοση Ἰ. Μ. Παντοκράτορος
Σωτήρος Χριστοῦ,
Ἅγιος Ἀθανάσιος Κερκύρας

Ἀθήνα 2009

Μὲ τὴ θέωση, τὸ κεφαλαιῶδες θέμα γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνο γιὰ τοὺς κληρικούς καὶ μάλιστα τοὺς μοναχοὺς, ποὺ ἔχουν ἀφιερῶσει τὴ ζωὴ τους στὴν ἄσκησι, ἀλλὰ καὶ τοὺς λαϊκοὺς κατὰ τὸν προσωπικὸ τοῦ καθενὸς ἀγῶνα, ἡ ὁποία θέωση ἀποκτᾶται μὲ τὴ νήψη, ἀσχολεῖται στὸ νέο, ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον βιβλίο τοῦ ὁμότιμος καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰ.

Κορναράκης. Μὲ λόγο ἀπλὸ καὶ ταυτόχρονα βαθύ, ἐλκυστικὸ στὸν κάθε ἀναγνώστη, ἀνεξαρτήτως εἰδικεύσεως, αὐτὸς ἄλλωστε εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου, λόγῳ ποὺ κάνει προσιτὰ λεπτὰ θέματα θεολογίας χωρὶς νὰ χρειάζεται ἰδιαίτερη προσπάθεια, περιγράφει τὸν δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὴ νήψη, δηλαδὴ τὴν ἐμπειρία τῆς προσευχῆς, τοῦ μέσου ἐκείνου μὲ τὸ ὁποῖο ἐλκύει τὴ θεία χάρι, ὅπως σημειώνει μετὰξὺ ἄλλων στὸν πρόλόγῳ του ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Νεκτάριος. Μὲ ἓνα ὠραῖο εὔρημα ἀπὸ τὴν Κλίμακα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, τὸν πονηρὸ βάτραχο, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ ὄσιος παρομοιάζει τὸν πονηρὸ λογισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ συγκρατηθεῖ, περιγράφει τὴν ἐπικινδυνότητά του καὶ τὴν καθημερινὴ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου, μετὰ τὴν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων, νὰ ἀποδυθεῖ τὸν παλαιὸ ἀνθρώπο καὶ νὰ ἀνακαινισθεῖ « ἐν Χριστῷ ἐν ὁσιότητι τῆς ἀληθείας». Στὰ τέσσερα κεφάλαια τοῦ βιβλίου ἀναπτύσσεται τὸ νόημα τῆς νήψεως καὶ πῶς ἀποκτᾶται, ὁ στόχος τῆς νήψεως, οἱ μεθοδεῖες τοῦ διαβόλου καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν πονηρῶν λογισμῶν μὲ πολλὰ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια, γεροντικὰ δείγματα νηπτικοῦ διαλόγου μὲ παράθεση ἀπόψεων ἁγίων πατέρων καὶ ὁμολογητῶν, καὶ τέλος ὁ δαιμονικὸς πειρασμὸς ὡς νηπτικὴ πρόκλησι σωτηρίας. Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου, σὲ ἓνα ἐπιλογικὸ παράρτημα, παρατίθεται ἡ προβολὴ ἀπὸ τὸν ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ὡς συμβόλου τῆς μυστικῆς θεολογίας σὲ μία κατ' ἐξοχὴν εἰδωλολατρικὴ ἐποχὴ. Ἐνα βιβλίο ἀπόκτημα, στὸ ὁποῖο ὁ ἀναγνώστης θὰ βρεῖ γνήσιο θεολογικὸ λόγο ποὺ γίνεται κτῆμα καὶ ἐγχειρίδιον, θὰ ἔλεγε κάποιος, στὸν καθένα ποὺ θέλει νὰ ἐπιτύχει θεολογικὴ ἀναβάσι καὶ νὰ ἐπιτύχει τὴν νήψη, ἓνα βιβλίον ἀπὸ ἓνα καθηγητὴ ποὺ μιλάει στὴν ψυχὴ χωρὶς ἀκαδημαϊσμὸς, ἀλλὰ μὲ γνήσιον θεολογικὸν λόγον, ἀποτελεσματικὰ!

Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἡ ἐτήσια Γενική Συνέλευση τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε.

Καλοῦνται τὰ μέλη τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ι.Σ.Κ.Ε.) στήν προγραμματισμένη ἐτήσια Γεν. Συνέλευση, ἡ ὁποία θὰ πραγματοποιηθεῖ στίς 23.11.09 στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίου Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν. Θὰ προηγηθεῖ Θ. Λειτουργία. Σὲ περίπτωση μὴ ἀπαρτίας ἢ Γ.Σ. θὰ ἐπαναληφθεῖ τὴν 01.12.09 στὸν ἴδιο τόπο καὶ ὥρα 11:00. Δικαίωμα συμμετοχῆς ἔχουν οἱ ταμειακῶς τακτοποιημένοι καὶ ὅσοι φροντίσουν νὰ ἐγγραφοῦν ἀποστέλλοντας τὴν συνδρομὴ τῶν 15€ ἐγκαίρως, στὴ διεύθυνση: Πρωτ. Γ. Βαμβακίδη, ταμία τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε., Ἰ. Μ. Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, ἢ τὴν καταβάλουν τὴν ἡμέρα τῆς Γ.Σ. Ὅσοι δὲν μπορέσουν νὰ παραστοῦν εἶναι δυνατὸν νὰ συμμετάσχουν μὲ δήλωσή τους, ὅτι δέχονται ἀνεπιφύλακτα τὴν ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας τῶν παρόντων, τὴν ὁποία θὰ ἀποστείλουν στὰ γραφεῖα τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. (Σοφοκλέους 4, 105 59 Ἀθήνα) μὲ τὴ συνδρομὴ τους, ἂν δὲν εἶναι ταμειακῶς ἐντάξει.

Ἐνθρόνιση τοῦ ἡγουμένου τῆς νεοσύστατης Ἰ. Μ. Ἁγίου Ραφαήλ Πυργετοῦ Λαρίσης

Στίς 10.09.09, στήν «ἔρημο» τοῦ Πυργετοῦ, σὲ μία θαυμάσια δασώδη περιοχὴ μεταξὺ τῶν χωριῶν Πυργετὸς καὶ Αἰγάνη τῆς Ἰ. Μ. Λαρίσης καὶ Τυρνάβου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἰγνάτιος ἐνθρόνισε τὸν Ἀρχιμ. π. Διονύσιο Παπαλέξη πρῶτο Ἠγούμενο τῆς νεοσύστατης Ἰ. Μ. τῶν Ἁγίων Νεοφανῶν Μαρτύρων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης Πυργετοῦ Λαρίσης. Στὴν τελετὴ παρέστησαν καὶ εὐλόγησαν τὸν Καθηγούμενο καὶ τὴ Μοναστικὴ Ἀδελφότητα καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Καστορίας κ. Σεραφεῖμ καὶ Ἐδέσσης κ. Ἰωήλ.

Νέα διαδικτυακὴ πύλη στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίας Ζώνης Πατησίων

Οἱ νέοι ἄνθρωποι τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Ζώνης Πατησίων δημιούργησαν νέο ἀνανωμένο ιστότοπο (Διαδικτυακὴ πύλη ὠφέλιμου περιεχομένου). Πρόκειται γιὰ μία προσπάθεια ὥστε τὸ διαδίκτυο νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς Ποιμαντικὸ Μέσο καὶ νὰ δημοσιευθεῖ ἐκεῖ ὠφέλιμο περιεχόμενο πρὸς “Δόξαν Θεοῦ”. Ἡ ὁμάδα σύνταξης τοῦ www.agiazoni.gr ζητεῖ τὴν ἠθικὴ ἐνίσχυση καθενὸς ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ προσφέρει τὴ βοήθεια καὶ τὶς παρατηρήσεις του γιὰ νὰ βελτιώσουν τὴν προσπάθειά τους αὐτή.